

KAJA

Ilmub igapäew.

Nr. 224.

Laupäeval, 25. augustil 1923.

V. aastatäit.

Tänast lehte 10 lehekülge

Ärjtu numbril hind 3 marka

Sellimise hind.

Postiga:	3 se ära mites:
1. kuu peale 75 mrl.	1. kuu peale 68 mrl
3. " " 225 " 3. " " 204 "	
6. " " 450 " 6. " " 408 "	
Wallamaale 1 kuu peale 200 marka.	

Wallamaale 1 kuu peale 200 marka.
Wallamaale 1 kuu peale 200 marka.
Wallamaale 1 kuu peale 200 marka.

Ruutluste hind:

1. kuu peale 75 mrl. 1. kuu peale 68 mrl
3. " " 225 " 3. " " 204 "
6. " " 450 " 6. " " 408 "
Wallamaale 1 kuu peale 200 marka.
Wallamaale 1 kuu peale 200 marka.
Wallamaale 1 kuu peale 200 marka.

Sõjavägede ülewaatus sõja- ministri poolt Narvas.

Lõunafelds olla sõjainiistri poolt Nar-
wa garnisoni sõjavägede ülewaatus mää-
ratud. Miniistri saatvat ülewaatusel sõja-
vägede staabidele kindral Rill ja wäru-
suse ülem kolonel Meel.

Töö-hoolekandeminister rewideerimisel.

Eila hommikul jõitis töö-hoolekande-
minister D. Amberg Lapa ümbruskonnas
asuwaid hoolekande asutusi, nimelt Udriku
nõdrameelsete asutusi, Zmasti inwalidide
kodu ja Maspere lastekodu ülewaatama ja
rewideerima.

Ameerika ärimehed Gesti wõi ostmisest huvitatud.

Gesti konsulaat New-Yorgis teatab kau-
bandus-tööstusministeeriumile, et wiimase
ajal Ameerika ärimehed elawat huwi tun-
newad Gesti wõi kohta. Konsulaadis
käitakse sagedasti küsimas Gesti ekspordwõi
ärise aadresside, soowides nendega kauba-
ühendusele astuda. Konsulaat palub minis-
teeriumilt wõikaupejate aadresside.

Praegu saadetakse Gesti wõi kõige kau-
gemale ainult Inglismaale kinnawu kawa-
dest algades, millal aurik „Wakaboril“ kül-
metisruumid sisse seati.

Gesti kartulite ja karjasa- duste müügil Soomes edu loota.

Maгу meie konsul Soomest teatab, ole-
wat Reff- ja Põhja-Soomes juba mineval
nädalal tugewad ostulmad ja hallad wil-
jadele palju kahju teinud, kartuli warred
mustaks muutunud jne. Mõnes maakonnas
(Znabis) olewat wiljade kadu täielik. Üldse
olewat oodata, et kartulisaak kõigi tunde-
märkide järele üsna väike tuleb. Sel põh-
jusel wõida järeldada, et Gesti kartulitel
kui ka karjasaadustel Soomes hea mine-
töötat hulla.

Rönigsbergi messfest.

EMA „European Commercial“ kirjutas
18. aug.: Rönigsbergi 7. messe seisis Gal-
ja ja Balti riikide kaubanduslike suhte
wilgastamise tähe all. Ehitatud oli suur
hulk eksponeente Soomest, Gestist ja eriti
Rätist ning mitmed firmad, kes ka messfest
osa wõtta olid soowinud, pidi ruumipuud-
usel tulewa aasta messe peale ootama jää-
ma. Messfest käijate arw pole veel teada,
kuid ulatas wiist igatahes kümne aasta ar-
wuni. Eriti palju külalisi oli Balti riiki-
dest ilmunud. Rönigsbergi 7. messe oli
fakti tõenduseks, et Galja Zda turgu-
suid uurinud ning tõsielult kawatseb seal pinda
wõtta, mis temal wiist ka täielikult õnnest-
rab.

Soomes välispoliitika sihid.

„Jltalehti“ avaldab 22. aug. Soome
välisministri Vennola seletuse Soome wä-
lispoliitika sihtjoonte üle, mis järgmine:
Meie püüe Poola ja Balti riikide suhtes
on hea koostöö rahuliste suhte alalhoid-
miseks Zda-Euroopas ning omawahelise
waastahituse edendamiseks. Mingisugusest
liidust ei wõi sel filmapilgul Soome poolt
juttu olla. Sel pole parlamendis eelbust,
ega pole ta üldse praegu aktuaalne. Taga-
tiskustlus on praegu rahwasteliidus aru-
tusel ja meil on põhjust ta lahendust ooda-
ta, kuid meil on ühtlasi täielik põhjus olla
hea koostöös Balti riikide ja Poolaga, kui
ka teiste riikidega neis küsimustes, mis
meile ühised ja kus ühine töötamine meie
edule kasulik. Oleks ebatavaliselt kelduda
ühistööst asjus, kus wõime töötada samade
sihtide heaks. Millal see sündida wõib ja
misugusest küsimusest, seda tuleb eriti ka-
luda.

Ühistöö Standinaawia ja Weneft lah-
kulõõnub riikidega ei ole ega tohi olla was-
tand. Meie seisuford nõuab meilt töötä-
mist mõlemal pool oma edule kohaselt.
Meie ei tohi sellest haawatud olla, et Rootsi
oma edule kohaselt ei pea Soomega liitu-
teha, mida siin mitmelt poolt palawalt
soowitakse. Rootsi tunneb end kindlana
ega taha meie heaks mingisugust riisist.
Meie ei wõi Rootsit sundida. Kuid meie
peame siiski olema lähedas ühistöös Root-
si ja teiste Standinaawia maadega. Mii-
politilisel alal rahwasteliidus kui majan-
duslikel ja hariduslikel alal on palju sa-
nast, milles üksteisele kasu wõime olla.
Rootsi ei wõi jällegi ega tahagi seista Soo-
me wastu ta püüetes oma seisuforda kinni-
tada, sest ärkuel olew Soome on ka Rootsi
edule wastaw. Kuid see hea suhe Rootsi
ja Standinaawia ei tohi talistuseks olla,
et me oma edule wastawalt ka Weneft
lahtunud riikidega ühistöös seistame ja ta-
haks meel juure liigada, ka Weneft, kelle
suhtes on jamuti tarwilik korrektsioed, püü-
waid rahulike suhteid alles hoida. EM.

Lühikesed teated.

Poola jadamasse, Gdyniasse on hiljuti
esimene suur ookeanilaew, Prantfuge aurik,
sisse jõitnud. Ka wiib sealt 1600 Poola
töölist Prantfugemaale ja 300 emigranti
Ameerikasse. Senini käisid ookeanilaewad
ainult Danzigis.

Girmus tulispast on Itaalias Palmi
linna lähedal hulk furja teinud ja 8 inimest
ära furmanud.

Sõjaväelaste pidamiseks on Lsheho-
Slovakkias, Bratislawas, luba antud, tin-
gimiseks, et wõitlused ei tohi werised olla.
Sõrge ei tohi mõõgaga furmata, waid tema
tuleb rufatsoobiga uimajeks liiua ja siis
finni siduda. Wõitluseks määratud härjad
ei tohi raskemad olla kui 350 kilo, seega
mitte tugewad.

Mustafa Kemal pasha on hiljuti jällegi
Angoori rahwuskoogu presidendiks walitud.

Lutheri-usu kiriku üleilmiline kongress.

Lutheri maja Eijenachis.

Saksa - Weimaris Eijenachi linnas
awati 20. augustil Em. -Lutheri-usu kiriku
üleilmiline kongress. See on esimene juh-
tumine, kus kõigi Lutheri-usu kirikute esi-
tajad üle maailma on omawaheliseks nõu-
pidamiseks kokku astunud. Kongressile on
ilmunud 200 saadikut kõigist 5 ilmaajast.
Seal on ehitatud 18 mitmesugust maad ja
riiki: Balti riigid, Standinaawia, Wene-
maa, Sakjamaa, Poola, Lsheho - Slovak-
kia, Rumeenia, Austria, Ungari, Põhja-
Ameerika, Austraalia, India, Hiina jne.
Kohale on ilmunud Lutheri kiriku tähtsa-
mad juhid, üle poole kõigist piiskopidest,
iikitooli professorid ja teised. Rootsi on
jinnu pidanud peapiiskop Dr. Söderblom
Upfalast, kes ka meile hästi tuntud. Kiti
esitajateks on piiskop Sebe ja Sakja kogu-

duste piiskop Boelcham. Gestist jõi-
piiskop J. Ruff ja õpetaja J. Rattif.

Kongress, mis piduliku jumalateenistu-
jega awati, festab kuni 25. augustini. Le-
ma illesandeks on mõbete waheamine ja
nõupidamine Lutheri-usu kiriku ühesamete
ja ühiste küsimuste üle. Rooti on, et läbi-
rääkimised kongressil toomad enesega tege-
likult kaasa ühise keffkorralduse loomise
Lutheri-usu kiriku jaoks, mille järele nüüd
tarwidust tuntakse. Wähemalt on mõel-
dud sajnase keffkorralduse loomisele nüüd
tarwilikku pinda ette valmistada.

Wäike Eijenachi linn, 38.400 elanikuga,
on meile tuntud mälestuste läbi usujia
Lutheri kohta. Pildil näeme seda maja,
kus suur reformator on elanud.

LAIN KALLAS
JAAN POSKA
KIHLATUD.

London.

Tallinn.

Tsirkus „Kontinentaal“

Laupäeval, 25. augustil f. a.

suure juubeli - eeskawa

täielik tordamine.

Seisab koos 4 jaost ja 25 numbrist.
Wõtab osa August Melker taltsutub
kiistate kiigritega.

Sariliku hindadega

Algus punkt kell 8 õhtul.

Suurem partii meeste ja naisterahwa

palituriel

kohale jõudnud.

Müüt en gros ja en detail

A.-ü. „Dja“ Estonia all kpl.
nr. 11.

ILUDUSE SEEP

„IDEAL“

Wõit jääb iludusele

kui tarwitatakse

Tartu „VERONIKA“ iluduseepi

„IDEAL“

E. P. K.

masinistide - traktorijuhtide kursus

peetakse ära 3.-15. septembrini Tallinnas. Wastu wõetakse neid, kes
ennemalt aurumasinatega ja mootoritega on töötanud ja tunnawad
lukusepatööd. Ülesandmised saata. Tallinna, S. Roosikrantsi uul. 12,
E. P. Keskseltsi. Ennem sissekirjutanud ülesandjad ilmugu 30. aug.
kell 5 p. l. registreerimisele.

Korteriraha küsimus üliõnats kooli- õpetajate ja waldade wahel.

Telegramm tõi Saaremaal kühikeste teate, et Raarma Suurivalda koolimaja ja wallamaja kohtu poolt aresti alla on pandud ja nad ära müüakse, kui wald kooliõpetajatele nende korteriraha 206.000 marka hüruses ära ei maksa. Imelik tundus küib läbi sõidame, jeda lõunat luge-des. Midagi on meie haridusajast mada. On illes mõeldud koolimajade ehitamise küsimus. Selleks on loobud isearaline fond, kust raha laenuks antakse. Sealhambas kuulame, et koolimajad waldade wõlgade pä-rast ära müüakse. Meie waldade rahaline seisutord peab ifka tõesti raske olema, kui asi nii kaugele on jõudnud, et wallad oma hädaliti ja sunduslikka kulusid katta ei suu-da ja ifegi koolimajad haamri alla lähewad. Kas on aga üldse õigust koolimaja müüa ja pantida? Kooliseadus nõuab, et kõik koolikohad lapsed peawad koolis käima, kooli ülewaltpidamine on walla asi. Järje-lisult peab wallal koolimaja olema, müüa-fje koolimaja ära, ei saa lapsed seaduse nõu-misi täita. Peaks olema selge, et tegelikult on niikaua endise koolimaja aramüümine mõimata, kuni uus pole murekselud. Niisugust müügistõelu seadust ei ole meil küll olemas, kuid hädasti läheb teda tar-wis, kui wallad pankrotti jääwad. Sälle tuletab see lugu meelde, et omawalitsuse fiskefufekute afi ei ole korraldatud, nad jää-wad pankrotti ega fnda ifegi seadusega penlepanud kohustusi täita. Millal mõe-tatse omawalitsuste fiskefufekute küsimus tõsifelt kaalumise alla? Senini harutatakse ifka neid seadusi, mis omawalitsustele uusi kohustusi peale panewad, kust aga peab raha mõetama nende kohustuste täitmiseks, selle peale meie pahempoolfel ei mõtle.

Sirjaaatja teatab, et Raarma meestel algupärane) plaan olewat, kuidas küllufi-must lahendada: nad kahtawat walda ära laetada. Sest kui ei ole wallamaja ega koo-limaja, mis siis weel wallaga teha! Kuid see ei ole niisugune õiefõrs, millest mõits uppaja finni hafata. Kulagile walla alla peawad ka müüfjed Raarma-Suurivalda elar-nifud iflagi minema. See wald on ifka kohustatud selle eest hoolt kandma, et walla lapsed mõits koolis käia. Kui on koolima-ja ära müüdnud, siis tuleb uue koolimaja ülesehitamise küsimus päewakorrale. Kui jeda ei taheta wabatahtlikult teha, siis sun-nitakse walda kohtu teel. Wringifugufeid teid laste koolikäimiseks peab wald ifka leidma.

Järjekifult ei ole ka see ainuke abinõu, mis Raarma meestele pähe tulnud, kõhu-lif. Ei koolimaja ega wallamaja ei kõi wald ära lasta müüa ja tuleb iflagi teefid

otfida, et need mõlemad tarwilifed afufufed alles jääfs.

Wallamafufudel aga, mis kooliõpetajate korteriraha pärast peale pannakse, on peale selle, et nad inimesi majanduslifelt koorma-wad, aga weel teine päha wiga: nad fümntawad wiha ja pahandust kooli wastu. Koo-liõpetajate ja walla rahwa wahel tekib lõhe. Sgailfs, kellele uus maks raskesti füm-nitab, neab ja wannub kooliõpetajaid, ol-gugi et wiimafed end seaduse määruste pea-le toetawad.

Meie ei tea, kelle fiiü läbi kooliõpetajate korteriraha nii suureks — 206.000 m. — on tõusnud. Nähtawasti ei ole kahel-kolmel aastal korteriraha makstud. Mõib olla, ei ole walla kasfas raha olnud, mõib olla, ei ole wallanõufogu selleks raha mää-ranud, fef et ta korteriraha maksmise põhi-mõtet õigeks ei tunnista. Rahwas ei pea nimelt pea kulagil jeda põhimõtet õigeks. Wähe on waldafid, kes kooliõpetajatele kor-teriraha korralifult on wälja maksnud. Wifalt peetakse finni endifelt palgamaksmise müüfif, kus kooliõpetaja fai palga ja peale selle korteri, olgu see hea mõi halb.

Tuleb tõsifelt kahtlefa, et kooliõpetajate palgaseaduse kofufeadmifel endifelt põhimõtet, et kooliõpetajate korterit palga arweesse ei mõeta, finni ei ole peetud. Pal-gaseaduse harutamifel oleme mitu korda selle peale kahelepõnu juhtinud, et igalu-guste lijamafufde läbi, kooliõpetajad wal-dadega riidu aetaks. Seda ei pandud tä-helfe, tõendati foguni, et wastuwaifdejad kooliõpetajate hufuide wastu töötawat. Niiid on tagajärjed käes. Ühes ofas waldades loobuwad kooliõpetajad ife korterirahast, kuigi see hea fummatefe wälja teeb. Teis-tes kohtades käiwad kooliõpetajate ja wal-lawalitsuste wahel riidedad profefsid. Koo-liõpetajad, kui nad ka wõidawad, langewad rahwa wiha alla ja peawad ifegi jeda nä-gema ja kuulma, et nende nõudmiste pä-rast koolimajad ära müüakse. Kas peaks fef tõesti kofku käima kooliõpetajate tõsiste hufuidega?

Kuidas kahtatse nüüd asja parandada? Wifil läheb palju aega mõõda, enne kui rah-was korteriraha põhimõttega lepiß. Kuf külifid waldade ja kooliõpetajate wahel ja nendefl järgnewaid üllafusi, nagu see juh-tunud on Saaremaal, kahtatse rahulifult pealt waadata, siis wõidakse ju oodata, kuni rahwas korteriraha maksmifega ära har-jub. Kahtatse aga külfide eest hoida, tuleb kooliõpetajate palgaseadus uesti harufufele wõtta ja ta teififugufel põhimõtet kofku feada. Siis leitakse ka ehl elundufefele wastawamad palgamaksmife müüfid.

Wene talupoeg raskest seisukorras.

„Sowremennaja Sapsika“, XVI, kirjutab R. Michelson talupoegade seisukorra koh-ta nõufogude Wenemaal: Rahulolematuf nõufogude walitfufe wastu kaswab, ifeära-nis talupoegade hufgas. Selle põhjufed on: 1) wifjahindade katastroofiline langemine, 2) nõufogude walitfufe mafupoliitika. Talupoeg faab oma faadufte eest käesole-wal aastal tuntawat wähem, kui fäinud aastal, emefõjaaegafete hindadega mõrrel-des on aga wif praegu finni 3 korda oda-mam (filla peale arwafult). Tõõstuf faadufed, mida talupoeg oma majapidamifes tarwitab, on jellenõustu palju kallimaks muundunud. Enne jõda, 1913. a. mõis ta-lupoeg naela foola faada $\frac{1}{3}$, naela wifja eest, 1923. a. algul tuli selle eest anda aga juba ligi 2 naela; nael huftruf mafis 1913. a. $\frac{4}{5}$, naela wifja, 1923. a. —a ligi 23 nae-la; arfifin fiffi wastawalt $\frac{4}{5}$, ja üle 16 naela, jne. Reed arwud on mõetud Mofk-wa kohta, kus wifjahinnad tuntawat kõr-gemad kui prowintfis; neif felguf, et wifja õstufõud on langemud 2—5 korda mõrrel-des 1913. aastoga, prowintfis on jee lauge-nime kohaf; weel juurem: faal on langemine 10—12 korda.

Nõufogude mafupoliitika on terwe mafukoorma — nii üleriiflifed kui kohali-fud mafud — meeretanud talupoja õlga-defe. „Mufhit“ on praegu ainuke tegelif mafude mafja. Ta peab kandma mitte ainult terwe riigiaparati ülewaltpidamife kulud, waid ülewalt pidama ka töõstuf, transpordi, wälifkaubanduf, mis kõik puu-dujäägiga töötawat, peab ülewalt pidama ka kofmanda internafionaali ja kandma nõufogude mõimu meelefud kulud „ülefim-life rewolufiooni“ õhutamifeks.

Kuigi abfoluufelt wast talupoeg praegu wähem mafufid mafjab, kui enne enamifit riigipõõret, kuid mõttes arweesse põlluma-jandufe produktiufufe langemif finni 60 protfendini, rõhub praegine mafupõõrem teada roõkemalt kui enne jõda. Seifuforda rasfendab weel alafine rahafurfi langemine, mis kõigepealt talupoja majapidamif terawalt puundwab, famuti ka halb mafuf-aparati, amefiffide omawoif, junnufiif-fine mafude fifejendufmine ja juur mafu-de arm (umbes 20 lifi).

Seda rahulolematufst tunniftab wõali-fult ka nõufogude walitfus, offifes teid, kuidas parandada talupoegade meeleofu, mis wifjendub igal kontrentifil, kus nad tun-gitawalt nõuamad wastufst küfufufele: „Mif-pärast mafjab fiffi arfifin praegu 40 naela johu, kuma see enne jõda aimult 4—6 nae-la mafis?“

Tõõstuf faadufed on kallid, fef terwe Wene tõõstuf fufufef, töõtab puundujäägi-ga. Tõõstuf tunniftab, et „tõõstuf häwi-

tab oma põhi- ja operafioonifabitaali, et meie praegu mafemaks oleme jäänud, kui aastal eest, et nõufogude tõõstuf elab riif-lifelt toetufelt, jeda toetufst annab aga pea-asjalifult talupoja majapidamine.“

Tõõstuf kofufufufemife tagajärjel, mis omaforda eifle kuhufud tingimifef, millesse nõufogude mõim tõõstuf afetanud ja milles tõõstuf puundujäägiga peab töõta-ma, pefjab nõufogude walitfuf talupoja, nii iteldi, kahe piffiaga: talupoeg peab oma wifja odawalt ära müüma ja tõõstuf faadufi mitmeofordie hinna eest ofima, teifef fufjef peab ta oma õlal kandma terwe ras-fufe, et tõõstuf, transport ja wälifkaubanduf nõufogude mõimu käes olefs. See on umõfott, millesse Wene majanduf fattu-mud ja mis eifle kuhufund praegu läbiefatq-ma uue kriif.

Wenemaa külwipinna suurus.

Wene ftafifika kufufwalitfufe andmete järele on külwipind üldifelt juurenenud. Ük-rainas on nifu külwipind mõrreldeks mine-ma aastaga 10 protf. mõrra juurenenud, odra — 8 protf., kuma hifje külwipind aga wähenemud on.

Üldine külwipind fel aastal tõufef 60.800 tuh. ftiinuni. Mõrreldeks minewa aastaga on külwipind juurenenud 18 protf. Wiimafed andmed külwif seifuforraft tõendawad jeda, et käesolewal aastal on loota jaagina 3 miljardi puuda wifja. Wõ-malif külwif hufwenemine edasipibi ei tõufe igatahes üle 5 protf. Rõige roõkem üle-jääfi on käesolewal aastal loota Ukrainas. „Esf“.

Gnamlaste pühad.

Peterburi tädefaatari nõufogu on järg-mifed päewad pühadefks määranud:

Pühaks loetakse: 1. jaanuar (uus aasta), 22. jaanuar (9. jaanuari mälestuspäew), 12. märts (ijemalifufe fufufamife päew), 18. märts (Partiif kommuna päew), 1. mai (Internafionaali päew), 6. juuni (E. N. W. 2. konfufufiooni wastuõõtmife päew) ja 7. november (proletaarfe rewolufiooni päew).

Peale selle on fmdlaks määratud järg-mifed mitte töõpäewad: 6. jaanuar, 25. märts, Rihafõtte redefst fella 12 peale, ja-ma pühade laupäew, juufiste pühad, wai-mude päew, 15. auguf, 24. detfember — jõulu laupäewafst fella 12 peale, 25. ja 26. detfember.

Rõif pühad on üle wõidud uue ftiif peale.

Pühade- ja puhfepäewade-efifetel päema-del on töõpäew 6-tunnifine.

oooooooooooo

Inta warandused.

64

Sir John Retcliffe romaani.

Ristifandja kirjeldas metodifile täpielt kuidas ta mõifa juure mõib pääfeda, ja andis talle signaali, millega ta fiske pidi lastama. Dieti oli fifelefamifeks küllalt, kui nad endid kui kristlafi ja walgeid efitelefid. Ainult foomi-tas Ristifandja endid aeglasti tunda anda, et walpurid neid indiaalifte luurajateks ei peaks ja kuulibega ei ter-witaks.

See wäljawaade ei olnud fufugi meelitaw, kuid fiffif parem kui need hädahufd, mis julgeid õnnefitte nende uuel hulljulgel kufel ootafid.

Kui kõik tarwilifud korraldufjed olid tehtud, mindi Diazi juhufufel uesti teele. Pimedufe pärast wõidi ai-nult piffkamif raitfutada.

Wiimaks jõuti fiffafje orgu, mis on teeks Sierrast fifeentaale ja mis selle järfu kõrgufifu jalal, mille Cerro mõifa afub, kaheks haruks hargneb.

Siinkohal lahufski Ristifandja ühes oma faatjatega Brownif ja Slonghif, kes ei wõinud enam ära efsida. Sobufed wõeti neift ära, et nad selle kühfefe maa jalgft ära käiffid.

Oli uus kühfife nõufidamine Raudfäe ja Ristifandja wahel, kus ofufufes tehti illes offida redu, mille Ristifand-ja oma luuramififigul hommitul ühes Diaziga oli leid-nud, ja finna hobufed panna, fef ei wõidud teada, kas neid warfti tarwif ei lähe.

See redu afus umbes poolfel teel mõifafi kuriftikku, kus apafhifed oma laagri illes olid lõõnud. Ta oli poja farnane ja geoloogid olefs teda kahtlemata endifeks wul-kaanifks pidanud. Ta oli ainult ifheft kohafst ligipääfetaw ja selleft kohafst wõidi teda fergefki kaitsta. Siia pandi ho-bufed finni ja mindi jalgft edasi.

Ristifandja walis peaeagu faina tee, mida ta päewal oli käinud, ja ehl küll päifele walgus nüüd puudus, ofi

piiff elufogemus tema filmi fiffi niipalju teritanud, et ta maewalt ilfs wõi kaks korda peatas, et orienteeruda.

Nii kaua ja nii fagedasti kui maafif lubas, käis Luulefif Raudfäe kõrwal. Tüdruk näis meelefibi õhufif-rist kõrwale hoida tahtwat, et see teda tänada ei faaks oma elu pääftimise eest. Ta ajas wäga elawalt juttu oma wana jõbra ja kaitfjaga. Jutuajamine fündis romantifit-de keeles.

Tüdruk näis laanefitile mifkit foomi awaldawat, mida wiimane fõrdumalt keeldus täitmaf. Wiimaks fuitfid noo-re neiu põhjendufjed teda nähtawasti ufuma panna, ja ta näis järele andwat.

Seitnant on Meifst olefs hea meelega teada tahtnud, milleft jutt oli, kuid ta pidi jälgima oma kaasfafi, jeda see jutujamine ei hufitanud ja kes oma teefonda jatkafid.

Kähendafine waremalt, et wäiffe falga efimene figi-nemine apafhife laagriile fündis kaunis faugelt ringimin-nes, et nägematult kõrgufifule ja kuriftiku tagumifele küf-jele jõuda.

Wäga dieti järeldafid Raudfäfi ja Ristifandja, et apafhifid nüüd, kus walged põgenenud, endifed ettewaatus-abinõufid enam tarwilifufks ei pea ja fleepärast fiffa küfge unfi wahfe wälja ei pannud.

Pealifud armafid, et nende kardetud wanefane Risti-fandja oma kaaslastega fündufstatud mõifafje tagafi on läinud. Nad olid julged oma ülefõn peale ega pidanud ootamata kallaletungimifst enam wõimalifuks. Nad ei wõinud uesti aimata, et hulljulged õnnefitid weel kord nende laagriile ligineda püüawad.

Täpetud walmuri fufufefeha leiti küll illes. Et aga teada oli, kelle käe läbi ta oli langenu, fleepärast ei ar-watud tarwilifufks uut wahipõfsti famafje küfge wälja panna.

See afjaolu fergendas wäga wäiffe falga liginemifst laagriile. Umbes tund aega pärast lahufmifst Brownif ja Slonghif oli Ristifandja oma faatjatega jamal kohal, kus neil metodifiti pääftimifeks apafhifedega efimene lahing oli olnud.

Wäga ettewaatlikult külifid nad kuriftiku fefwale, kuf nad pöõfaste tagant alla kuriftiku põhja wõifid näha, niipalju kui arwurifaste tulede kuma jeda wõimaldas.

Kuriftikus walitfes fufaw wafus. Indiaani fõdurid magafid tulede ääres, olles aga walmis efimefe küfide peale täies warufufes illes tõusma. Tulefid kofendafid wähefjed wahid.

Ainult naifed, kes on orjafefks metsrahwaste juures, ei maganud. Waid walmiftafid toitu fõdurifef, et need ene ne wäljaminekut oma fefa wõifid finnitada. Garulbane nähtis oli küll, et naifed fefford ei lofifenu.

Comeo olefs peaeagu rõõmufiifidega jeda wafufst rif-funud ja kõifi oma kaasfafi hädahufu faatnud, kui tema teram film, mis läbi pimedufe armastatud wenda ofis fel-le tumedat fuju wiimaks rahulifult magamas nägi jama puu all, kus ta terwe päewa oli iftinud. Wenna rahulif uni oli temale kõige paremaks tõendufeks, et ka fenaatort tütrele feni midagi ifeärafifiku ei ole juhtunud.

See oli jamal tunnil, mil Ristifandja ja Diaz eila Cerro mõifafst wälja läffid, et nii palju juhtumifst ja hädahufi üle elada. See tähendab, fef oli umbes 11. Kõlm-weerand tunni pärast pidi kuu tõusma. Ehfifogenud kü-fid teadfid, et fiff ka terwe laager arfab ja teeleminefule haffab walmiftama. Seni aga ei wõinud midagi ifeärafifiku juhtuda.

Raudfäe ettepanefil läfs felfafond küf maad kurif-tiku fefwaf eemale mäe ofja, kus nad rahulifult wõifid juttu ajada, ilma et mõni luuraw wõi juhufifil kõrw neid olefs wõinud kuulata.

Efimeft korda ifufid nüüd Ristifandja ja Raudfäfi üfsteife wastas. Kuigi õõ pimedus neile ei wõimaldanud üfsteift wastamafi ligemalt waandelda (fef oma kofufjuhtu-mifef faadif ei olnud nad selleks weel mahfi faanud), oli fiffki fagedasti ifheft fõnafst jõe kühfefest mõiftaandmifefst küllalt, et nad üfsteifeft aru wõid. Rende jutujamifst fuu-lafid teifjed teatawa auarufieaga.

Päewauudised.

Postitariifide tõstmine päevakorral.

Posti peavalitsusel on praegu kavatsusel oma tuleva aasta eelarve tähtaajal viimistled postitariifid tõsta, sest et posti peavalitsus, kui enami-vahepe ariline asutus, peaks juutama kuidagi oma eelarvet tähtaajal. Wõrreldes rahuaegsete postitariifidega on meie praegused tariifid ligi kolm ja pool korda odavamad. Samuti ka mõrreldes välisriikidega, nagu Inglismaaga, Rootsiaga, Soomega jne., on meie postitariifid palju odavamad. Nii maksab Soomes kirjaloomine sihtmaal 1 Smrk. ehk üheksa ja pool Eesti marka, kohaline kiri 75 penni ehk 7 Eesti marka (meil 2 ja pool mtrk.) jne.

Maaposti korraldamisest.

Ule riigi awatasse 202 hobuse-postijaama. Maaposti korraldamisest korraldab posti peavalitsus arendada ning laiendada hobuse postijaamade võrku, et võimaldada maajuhata postitööd rahwadesse. Ühise on maaposti korralduse kavas ettenähtud 202 hobuse postijaama avamine. Praegu töötab juba 127 hobuse postijaama, neist on tänawu avatud 45 jaama. Tuleval aastal loodetakse ülejäänud 75 jaama avada.

Praegusel korral on meil hobuse postijaamade võrk — 15, Järvamaal — 22, Harjumaal — 11, Läänemaal — 17, Saaremaal — 7, Pärnumaal — 9, Viljandimaal — 11, Tartumaal — 7, Valgamaal 4 ja Võrumaal — 17. Põhja- ja lõuna- ja ei ole seni veel ühtegi hobuse postijaama loodud, sest et seal praegu veel hoonete ja maafasimise küsimus selgitamata on. Hobuse postijaama avajad loodavad endas loodada kahe normaalkilomeetri juures maapostini ning on loodustatud posti laiali vedama postiautustest wallamajadesse, kus harilikult postiautentuurid asuvad. Wallamajadest toimetatakse posti juba külla elanikud ise kohale.

Asunduskohtade püandus-õigusest.

Kohtade edasiandmise asjus on põllutöömünisteeriumi maafaralduise peavalitsus riigimaade ülematele teletanud, et rendilepingute alusel kohtade omanikud püanduse teel võid edasi anda. Sellekohane püandusleping on maksev, kui ta nõuab ühe ehk rahukohtumise juures tehtud on Valti erasjanduse §§ 1693, 1701 ja 2481—2400 kohaselt.

Kohtade püandamine võib siindida põllutöömünisteeriumi nõusolekul siis, kui püandusejaaja wrefugulane ja maaharija.

Endiste mõisatööliliste maaga warustamisest.

Endistele mõisatöölilistele maandmise ja asjus on põllutöömünisteeriumi maafaralduise peavalitsus juba waremalt riigimaade ülematele tehelepanu juhtinud ja ka arandabunud need teed ja võimalused, kuidas töölilisi maaga warustada. Riigimaade ülematele tehti kohuseks, et nad ka oma poolt kõik võimalused selleks ära kasutaks ja andmeid koguks tööliliste üle, kes wastaawate kohtadest selleks otstarbeks referenditeeritud ja maad saada soovivad.

Et aga paljud riigimaade ülemad tarviliste teadete kogumisel tööliliste üle, kes maad soovivad saada — küllalt positiivseid tagajärgi pole saavutanud, siis on maafaralduise peavalitsus, nagu meie tuleme, selles asjas riigimaade ülematele, peale Soare ja Walga, teletust püandud.

Riigiettevõtete juures etetulnud wäärnähutuste kõrvaldamine.

Riigiettevõtete ettevõtete rewideerimisel on selgunud, et riigimaade ringkondade wälisfejad oma ringkondades alati hoolikalt ei walwa riigiettevõtete ja äriettevõtete seisu- korrast — ehitus-parandustööde täidatamis- te, kui ka rendimaksimise üle, milleks nad kohustatud on.

Seda filmaspidades on maafaralduise peavalitsuse juhataja riigimaade ülematele ettepannud — ringkonna waltijaid kohustada kindlalt riigiettevõtete ettevõtete järele walwata, nimelt eriti filmas pidada, et tööstus- ja riigialhooend ja sisseleaded kaafid korras hoitud ja tarwikilud paran- dus- ja ehitustööd rentni- poolt õigel ajal tehtud oleks. Kõik riigi päralt olevad

Nõnlogude Wenemaa jalatuulajate organistioon Põhjeris.

Organistioon oli nõul. Wene sõjawõimude teenistuses. Neli tegelast kinnimõetud — kahel lorkalainud põgeneb. Suul paljastawat materjaali lätte jaabud.

Lainud nädalal tabati Põhjerimaal juurem nõnlogude Wenemaa jalatuulajate organistioon, mis juba lüesolewa aasta algusest jaabit Põhjeri ümbruskonnas te- gutsenud oli. Nagu jaabud materjaalidest selgub, oli see organistioon korraldatud Põhjas asuwa Petrograbi sõjawäe ring- konna wastuluure osakonna juhataja Kala- nini (õige nimega Gerasimow) poolt, et jaada teateid Põhjeri ümbruskonnas asu- mate sõjawägede tegewuse kohta.

Salatuulajate organistiooni ellufut- tuja ja peaarorganistija Kalandin on Gesti politseiwõimudele jellel alal hästi tun- tud isik. 1920.—1921. aastani tegutses ta Jamburgis, kust tihti jalatuulajaid ja kom- munistilise kihutusiõõ tegijaid üle piiri Gestiisse juhtis. Kõik Gestiis tegutsenud jalatuulajate salikonnad töötasid tema ju- hatuse all. Et oma alamate tegewust kontrollleerida, läis Kalandin tihti ka ise üle piiri Gestiis, kus ta lork meie piirivalwuri- te küüsi satius. Tõstis äge tulemahetus, kusjuures Kalandinil lorka lüts üht meie piirivalwurit jumawalt haawata; ise pääfis ta seelord ainult lerge reie haawa- ga minema. Nimetatud juhtumine siindis umbes 5 wasta siinpool piiri. 1922. a. algul, mil Gestiis paar jalatuulajate orga- nistiooni politseiwõimude poolt liipidee- riti, kadus ka Kalandin filmapiirilt, alles aasta lõpu- poolle ilmus ta Põhjas uuesti päewawalgele. Seal jattas ta oma endist tegewust ning ka nüüd wärskelt tabatud or- ganistioon oli üks tema kätetõõ saawu- tustest.

Tabatud jalatuulajate organistioon töötas Põhjeris juba mõni aeg. Tema olemasolust jaib meie politseiwõimud efi- meste teateid lüesolewa aasta algul, kuid andmete puudusel ei jaabud lebagi tabada. Sillem lüts ära lorka lorka salikonna jäl- gile jaada ning lainud nädalal tabati or- ganistiooni liikmed. Nagu nüüd selgu- nud, oli siinpool piiri organistiooni hin- gels ja juhatajaks endine Gesti ohwitser — wabaduslõõsi kangelane ja rahalise autaju

jaaja Nikolai Gurjanow, kes üht- lasti ka kohaliku Wene erakonna riigilõgu kandidaadits eelmistel riigilõgu walimis- tel oli. Ümetilikult nimetati teda Peterbu- ri sõjawäe ringkonna staabi luurewalitsuse Põhja raiooni woliniku president-agent- dits. Tema lähematels kaastöölilisteks olid Jakob Wischnewski, Teodor Pahomow, Mihail Kassin, Julie Lawrowa ja Jwan Wischnewski. Wiima- ne oli enne jalatuulajana Gestiisse tulekut töötanud otsekohe Kalandini juures Petro- grabi wastuluure jaostkonnas. Waremalt Gestiis olles teenis meremäe ekipaafis, kust ta 1920. a. ketsel Wenemaale põgenes ja Kalandini juure teenistusse astus.

Kinnimõõta lüts politseiwõimudel lorka ainult Jwan Wischnewski, J. Lawro- wat, J. Pahomowit ja M. Kassin, kuna organistiooni peategelastel N. Gurjano- wil ja Jakob Wischnewskil lorka lüts We- nemaale põgeneb. Wiimased jaib arwa- tawasti kinnimõõtmistest warakult teada.

Nagu nüüd kättesaadud riikaliikudest materjaalidest näha, oli tabatud organist- iooni pealiidesandeks lorka teateid Põhje- ri maafonnas asuwate sõjawäesjande, eriti piirivalwuse üle, jamuti ka meie wastuluure asutuste ja agentide tegewuse ning ühise meie sõjawäe korralduse ja sije- ning ma- janduspoliitika üle. Leitub materjaalide hulgas jaabi lütte ka salalirja tarwitamise ihifriid (jalatähed) ning Wene poolt ja- detud illesandeb ja kufud, mida organist- iooni liikmed kätima pidid.

Suwitaw on waadelda ka organistioo- ni liigete „palgaolusid“. Nagu rahalistest kwiitungitelt näha, on Põhja- ja Kalandini kätis õige tihti kihutusiõõ ja organistioo- nime jaoks 50.000—100.000 marga wahel tõikunaid jummasid jaabud. Peale „ergu- tusrahade“ jaib organistiooni kaastöölilise „palka“ 5—8000 marka kuus, kuna juha- taja Gurjanowi enese palk 10.000 marka kuus juur oli. Nagu jellest näha, latus tööliliste ja solbatite wabariit oma truude „julaiste“ töõ õige hästi.

Prantfufe märgufirja arutamine Londonis.

London, 23. aug. (ETA.)

Prantfufe märgufirja wõeti kana ametli- kult poolt kõne alla. Mitmed ministrid kätisid Waldivini jutul. Walitfufe koosoleku kottufutsumist ei ole oodata.

London, 23. aug. (ETA.)

Prantfufe wastus Briti märgufirja peale tõlgiti Inglihe keelde ja jaabeti nendele ministritele, kes praegu veel Londonis wi- biwad. Walitfufe koosolekut ei ole nii pea oodata. Juft selle wastu teeb Waldivin ette- walmistusi arafõiduks Wileles Wains'i, mis siunib 25. augustil. Kas ta peab lübisõ- dul Pariisis nõu Poincarõga, pole veel ot- fustatud. Silmas pidades dokumentide kee- runiit ilseloomu ei pea ametlikult ringkon- nad praegu kohajeks awaldada oma arwa- mifi nende kohta.

Alwaldatakse lootust, et Belgia wastus jaab siialdama uufi tähtsaid ettepanekuid, mis wõrkfid kaaja mõjuda seifuforra selgu- mifele.

Walitfufe kriisi jutud Soomes.

ETA. „Sellingin Samomat“ kirjutasid 23. aug.: Kõijumus praeguse walitfufe lan- gemistest ja võimaliku uue moodustamis- eeldustest on jälle päewakorral ning seda harutatakse nüüd eri erakondades, muidugi igailks oma seifufõhjal. Moonduslõõkonna ajatirjandus on juba nädalaid terawa kah- jurõõmuga sellest kõnelenud, et kui parla- ment nüüd koos oleks, siis walitfufe kind- lasti kohe langeks, kuna ta wastu nii kottia- listib (kommunistide arreteerimise tagajär- jel) kui parempoolised (amnestia ettepanek) suurt rahulolematust tunnewad, mida jaga- tawad ijeft ketterafonna ja nimelt maalii- du ringkondis. Mõned Rootsi lehed („Sw. Pressen“) on nõudnud parlamendi wiitwi- tamada kottufutsumist asja selgituseks, kuid see ettepanek pole iisiki wastukõla leidnud. Mõned ketterafonnagi lehed, mis suures joontes praeguse walitfufe poolt („Malewa“, „Sikka“) on arwamist awaldanud, et kuna mitte ainult walitfufe sije, waid ka wälis- poliitilise kallale tungitakse (Ria kontre-

rents), siis ehk aeg oleks kallatungitaid ära kuulata.

„Selle „walitfufiõõmuse“ efiõetulek po- le sugugi kätija ootamata, sest kewadest ja- bit on õhus tunda olnud, et siigifil jällegi walitfufiõõmusest jahnatada tuleb. See wiis aga, kuidas asja seni arutalud, on siiski ilõhõõlt kumis pealiskaudne olnud. Nüüd awaldas aga „Sbl.“ asja üle juhtfir- ja, kus ka selle tõfiseid kiilgi puudutatakse. Walitfufe kufutajad ei leia wiit suuremaid raskusi teel, tähendab leht, kuid rõõm on liihife, kui neil midagi kõlbuliku ajamele pole anda. Praeguse walitfufe kufutamise tagajärjeks oleks tõenäolikt ainult pifal- dased läbiraafimised, kompromissid ja kom- binatfioonid, mis endise koguuse järele lõ- pels jamafuguse uue kettwalitfufe moodus- tamifega. Selle „Sbl.“ kirjutuse kottu mõib tähendada, et meil wiimajel ajal muid erakonnad kui ketterafonnad pole siunnud walitfust moodustada, ei iisfi ega teistega koos. Seifuford on juba mitu aastat nifugune olnud ning ei muutu nä- hatawasti, enne kui erakondlistes oludes on siindinud mingifugune arenamine wõi nuen- dus.

Angoora rahwuslõgu Lau- janne'i lepingu ratifitseeri- nud.

London, 23. aug. (ETA.)

Konstantinoopolist teatatakse: Angoora rahwuslõgu ratifitseeris Laujanne'i rahule- pingu 213 häällega 235-ft.

Rahutused Greekas.

London, 23. aug. (ETA.)

Mteenast teatatakse: Kommunistiliste ra- hutuste tagajärjel Pireuse wangistati 300 isikut. Wangid antakse sõjafõhtu kätte.

Sõda Marokkos.

Berlin, 23. aug. (ETA.)

Madridi sõnumi järele algas Hispaania pealetungimine Marokkos täna loomastifu ja arwurikaste lennumafinate toetufel.

Berlin, 24. aug. (ETA.)

Madridist telegrafeeritakse: Hispaania sõjamineisteerium teatab, et 22. aug. mõit- lustes Marokkos on hispaanlased kaotunud 300 meest haawatutena ja surnutena, ma- rokfolased (mõisulijed) 300 ainult surmi- tena. Marokfolased põgenefid.

Jaapani peaminister Kato

London, 24. aug. (ETA.)

Koofioft teatatakse: Peaminister Kato furi täna, reede hommikul.

Stresemanni kottufasimine Waieri peami- niftriga.

Berlin, 23. aug. (ETA.)

Mündeni poliitilised ringkonnad arwa- wad, et riigikontsler Stresemann sõidab nädala lõpul Waieri peaministri b. Knil- lingi juure wiimase juubituskõhta Witten- walbi teatud poliitiliste küimuste aruta- mifeks.

Teated Wenemaalt.

Moskwa, 24. aug. (ETA.)

Rahwafomifjariaat on ur tuu- ja wa- randuse mafu seaduseelõõdu wäljatõõtanud, mis 1. okt. j. a. jõusse astub. Mafu alla kätinud kõik siõetulefud ja töõpalgad, mis üle 25 rbl. kuus. Uue seadusega kahetafte kaotada kõik mafud peale ärimafude.

Erivani kubermangus on mägestifus lu- mi maha tulnud ja wilja katnud.

Kamenev on haigeks jäänud. Temale on kõnelemine mitmeks päewaks täiesti kee- latud.

oooooooo

Kaudteelt.

Põllumajanduse ja töõstuse näitufe ajaks Walgas

määratakse pühapäewal, 26. aug. reifijate lijarongid Walf-Põhjeri ja Walf-Mõniste wahel: Nr. 95 minef Walgast kell 21.00, jõuab Põhjeri sõfel 27. aug. kell 1.08, pea- tustega igas jaamas. Põhjeri poolt Walfi sõitjate tarbeks luurendafte kätigus olewa reifirongi nr. 20, mis jõuab Walfi kell 9.25 hommiku. Nifjana luurendafte Mõ- niste-Mõifilla poolt sõitjatele rong nr. 6, mis jõuab Walfi kell 9.10. Tagafifõitja- tele Walgast furi Mõnisten on määratud lijarong: wäljafõit Walgast pühapäew, 26. aug. kell 21.00, jõuab Mõniste kell 23.39 õhtul, peatustega igas jaamas.

Loonetaw ilu laupäewal, 25. aug.

Baltimerel kawa, mujal kettimise kiiru- fega lõunapoolne tuul. Muutlik pilwitus. Suuremalt jaolt kuuw. Soojem.

Wäljamaalt.

Suur-Britannia konverents.

Selgus, et aastate eestijal astub Londonis ka sel aastal, nimelt 1. oktoobril, Briti riigikonverentsi kogu. Tema eesmärk on ühendada Inglismaa peaministri Baldwin'i juhatusel oia Austraalia, Kanada, Uue-Meremaa, Uue-Seelemaa ja Lõuna-Aafrika peaministrid, India esitaja ning eelmise korda ka Iiri peaminister. Nõnda on seal koos kõigi Suur-Britannia riigi alla kuuluvate riikide esimehed mehed.

Sellist konverentsi koguastumiseks on juba tehtud. Päevakorrale tulevad järgmised küsimused: Briti välispoliitika 1921. aastast alates, juhtnööride ülesseadmine eespidise välispoliitika jaoks. Ratsipoliitika, õhu- ja merejõudude ühise töö korraldamine, traadita telegraafi võrgu laiendamise, õhusõidu ühendused. Loewasõidus- ja koloniseerimisele pühendatud eriküsimused. Mõeldud on veel erikomisjoni ametisse seada majanduslike küsimuste arutamiseks riigikonverentsi töö vahetajad. Teatavasti käib riigikonverentsi aialt üks kord aastas koos.

Saksa marga langemise käik

Saksa marga langemise käiku näitab meie väga selgesti marga võrdlemine dollariga, mida võib pidada muutumatu juurtega mõõdupuuks. Järgmiste algusest siinmaani on dollari kurssi Berliini börsil ametlikult noteeritud järgmiselt:

1. aug. 1914.	4.20 marka
4. jaan. 1919.	8.65 "
20. jaan. 1920.	69.40 "
7. nov. 1921.	287. — "
18. aug. 1922.	1160. — "
8. nov. 1922.	9127. — "
8. jaan. 1923.	18.154. — "
31. mail "	69.328. — "
20. juulil "	284.000. — "
30. juulil "	1.100.000. — "
11. aug. "	4.860.000. — "
16. aug. "	2.700.000. — "
20. aug. "	4.200.000. — "
23. aug. "	5.300.000. — "

Need on ametlikud arvud, mis piiluvad margale ifka natuke suuremat väärtust anda kui temal tõepoolest on. Nõnda näitaks kiipus dollar 20. aug. Berliini börsil juba rünnama 8 miljoni, hiljaks siis küll alla 6½ miljoni peale, aga sellegi summa eest oli raske dollarit osta. Samal päeval noteeriti dollar New-Yorgis 7.692.300 marka. Rahatrükkimise masinad Saksa maal on oma tööga juba nõnda kaugele jõudnud, et nad võivad päevas 60 miljoni marka rahaturule saada.

Ruhno jaarel.

I. Sõidu põhjustel.

„Kurejaare“ jain teada, et aurit „Ristna“ jaidab laupäeva hommikul juurireiijatega Riiga ja esmaspäeva hommikul jõuab tagasi. Teel minnes ja tulles peatuvad Ruhno jaare juures, et soovijaid Ruhno jaarele maale lasta ja tagasi jõidut uuesti peale võtta.

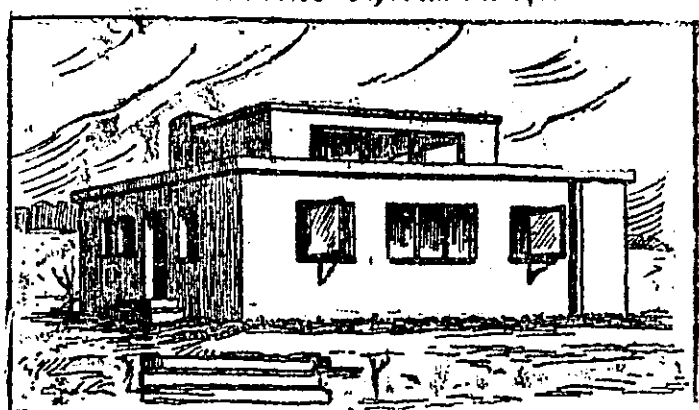
Mõned tuttavad soovijaid muile head juhust tarvitades Riiga sõita. Siiski aruvalis, et Riiga võib igal ajal sõita, kuna praegusel korral just kõige parem juhust on Ruhno jaart lähemalt waadelda ja tunda saada. Ja mitte ilma põhjusteta.

Saarestikudel — Wormis, Mühns, Saaremaal — võis veel huvitaval viisil näha kullafondist maapidamist tema angumid wormides. Kõige andmete järele elustades, pidi seelama maapidamist worm ka Ruhnos maksma olema. Ruhno jaare vaatamine jelles asjas pidi seega minu reisi iluist ülesannet täiendama ja teatava määranit koguni kroonima. Saare erakordse iluistuse tõttu pidi minu arvates seelane kullafondiline maapidamine oma ürgajalises puhtuses kõrvalistest mõjudest võimalikult puutumata alajõidunud olema.

Praegune kullatüüsi katjub omi diguslike vahetordi kirjutatud seaduste abil korraldada. Seelise patus wastupidist pilti juurel määral veel ainult Belserimaa ja na-roovataagune maa. Aruvalis, et viimati nimetatud kumbeidugustiste maade kõrvalise võiks kindlasti seada ka Ruhno jaart. Ruhno jaare kumbeidugus oleks jeda rohkem huvitav, et Eesti idapiiriäärsete maade kumbeidugustist kord Slaavi piltatit kannab, kuna Ruhno jaarel arvatawasti Rääne-Skandinaavia kumbeiduguse ajalooliste jäänustega võiks kokkuputuda.

Peale selle lugejin just jamaal päeval, et

Riikline ehituskunst.

Mitte ainult meil ei armastata riigiteenistuses seismad arhitektid omapäraseid ehitusi püstitada, vaid ka teistel maadel olewat wäikemaid meeslikel samajugused ehitused. Nii on Weimaris (Saksamaal) korraldatud „riiklike ehituskunsti“ wälja pandud riiklike ehituskunsti wiimane saawutus: „Ilhe perekonna maja projekt“, mis, nii kui näha, suurest lastist palju lahku ei lähegi.

Jaroslawi wastuhakkamise järellained.

Omajal ajal palju põnewust siinimandud Jaroslawi wastuhakkamine on mõne päewa eest nõukoode - Wenomaa kotsus arutuseks olnud.

Wastuhakkamise korraldamises on kaks isikult jüüpingil olnud, nimelt Bogdanow-Noroflow ja Sementowski. Esmene on jurna mõistetud mahalaikmise läbi, kuid amnestia põhjal on see karistus 3-aastaseks wangistuseks muudetud. Teine siinilane on õigeks mõistetud. Tema tunnistaja Koshin on waletunnistuse andmise pärast wangistatud ja wõetatud kotsuile wastutusele.

Sport.

Ungari-Soome.

Maadistluse kotsa Soome-Ungari, mis 3:1 Soome kotsus lõppes, kirjutas Berliini parem sportlike informatsiooniga leht „B. Z. Mittag“, et see wõistlus Ungari täielise ilu-kaalu all kestis. Esmene poolaja wäraw, mille Soome kehtetama Ungarile lõi, oli juhustiselt selle mehe jala peale laskunud. Kõik kolm saawarawat jai Ungari teisel poolajal. Soomlased olla head kottumängu, mis ilgei ungarlaste omast parem olnud, ja oiaawa kaitsega wälja wäljund. Et Soome kaitse seeford tõepoolest hästi mängis, näitawad lõõdud wärawad, millest iisiki puhta mänguga ei tulnud. Esmene wäraw 11. meetrilisest trahwiloõgust ja mõlemad teijed nurgaloõkistest.

Poola meistriwõistlustel

jalgpallis wõitis länud piipapäewal Warsawis „Polonia“ „Landa“ tagajärjega 4:0.

Tartu teated.

Tartu-Muistwee-Lohusuu omnisuusi liinil on wiimajal ajal nii palju jühtjaid, et tihti ilheist omnisuusi ei jalku, waid mõnel päewal sellele 2—3 omnisuusi jalks käima lastakse.

Wd. R.

Soppe ja Ro. wiibi. ja tubafarabrif, mis remondi tagajärjel paar nädalat jaitis, algas selle nädala algul uuesti tööd.

Wd. R.

Ilus keikfooli juhataja walitud.

Rahkunud Tartu I. kumerts-piimaa-siumi (end. kumertsfooli) juhataja hra Bach'i ajemele waliti hiljuti Willem Kano. W. Kano juhataks mõni aaska tagasi lühemat aega S. Treffneri piimaa-siumi, kuna ta kaks wiimast aastat wäljamaal täiendamas wiibis.

Rohus.

Niisumise pärast 15 aastaks sunnitööle.

24. detsembril I. a. kaebas õhtuile ülesugemisel distsiplinaar kompaniis wahi all wiibiw tõdur Paul Grudfin, et wahilane Albert Linn temalt rahataksu ära riisunud. Kõigil wangidel olnud teada, et temal 1300 marka raha olnud, mis piikste woodri wahale olnud õmmeldud. Linn hoidnud teda kinni, arutanud woodri kasti ja mõtnud rahataksu lealt wälja. Pärast leidnud ta liihja rahataksu oma asemell.

Rahiotfimisil jaadi Ruupi käest riisitud raha tagasi, kuid wiimane ennaft riisumises iilidi ei tunnistanud, waid seletas, et ta raha oma jügulastelt saanud.

Rohus mõistis Marika Linna kodaniku Albert Jaani p. Ruupi kes waremalt miku forda karistatud — 15 aastaks sunnitööle.

Wastuhakkamise pärast distsiplinaar roodu.

19. detsembril I. a. jaadeti waltwealune madrus Johannes Sander miniladamasfe turbaid autole laadima. Rohale jõudes Sander tööle ei hakanud, waid hakkas tööjuhatajat jöimama. Kui teda peale lõunat piisimehe laatel uuesti tööle taheti jatta, hakkas ta wastu ja ütles täiesti tõõlemine-misest ära. Selle eest anti ta jöjaringkonna-kotsu alla, kus ta ilheks aastaks distsiplinaar wäeoasjale mõisteti.

—ng—

Saemaläigu teated.

Sisse jõudis 24. augustil:

Eesti purjelaew „Laara“ Gangöft. Soome aurit „Eeba Mund“ Gelsingit reijijate, post ja segalaubaga. Eesti aurit „Maara“ Gelsingit reijijate ja segalaubaga. Eesti mootorlaew „Signe“ Gelsingit liihjalt. Eesti mootorlaew „Alma“. Saksa aurit „Eftland“ Lübedist reijijate ja segalaubaga. Soome aurit „Aradne“ Stettinist reijijate ja laubaga, jöitis kots Gelsingi ebaji. Läti puljitaaurit „Hertules“ Peterburist liihjalt.

Wälja läksid:

Eesti aurit „Hartilaid“ Pärnu metjaloorma-ga. Soome aurit „Viola“ Gelsingit reijijate ja laubaga. Saksa aurit „Olympia“ Riiga illejaad-mud laubaga. Inglise aurit „Xentino“ Riiga. Belgia aurit „Dene Elisabeth“ Sapatanda liihjalt.

tegeme, et mitte harilikult laubaga, waid piidulike meeleolu muureiijatega Linn „Ristna“ seeford Riia jadamafillale. Juba Roomasjaare jadamafillale aga koor näidata, mis ta reijijate tuju tõstmiseks wõib teha. Kõige kõrgemale kohale „Ristna“ korstna kõrvalise, seadid mängumehed end üles. Suuremad mehed puhusid wärawad, wäite mees wehiks trummi peksta. Kaas-reijija daam, kes kaastundmusega wäitef mehe heiklust juure trummiga waadeldud, astus wahetajal trummilööja juure, andis trummilööjale eistalgu juufonaliie õpetufe määruspäralistest trummitõõmisteft ja jeda-waid näitas jeda ka tegelikult. Kõijis waatas poolerhmunud ilmeaga ootamatut õpetajannat ja tegi kots peale õppust tegeliku kaitse reeglipärajest trummitõõmisteft.

Wärsti tungis kõrwu „Ristna“ kähijew ja juurijew wile, reijijad ruttasid ühele laewadärele, jadamafill lahkimisel jaatjaid — tuttawaid waatama, laew wajas küllakile, voor algas „porilaste marsi“. Nagu wihas-lades oma küijeli olefu ille, hakkas „Ristna“ omi juuri rattaid mees lohistama, tema wana kots wäitjes tehtawate jüpingutuste juurwel, ja juft nagu wastutustunust nihtas ennaft aegamööda jadamafillalt eemale.

„Porilaste marsi“ helidest ja wabamoe wees muurtus „Ristna“ meeleolu paremaks, sirget seifakut wõttes hakkas wiimati päris rõõm-las tuus oma juure rotastega Lina mere poole pahjoima. Wiimajal lehitutufed jadamafillalt, jamafugujed ka laewalaest, ja „Ristna“ on jõudnud juba Abruka jaare kohale, ja läheb laiale merele. Reijijad on laewalaest hõwedaks jäänud, kadunud, kes kuhu.

3. „Kindraluberner“ laewalaest.

„Ristna“ lael tutumemeju härraga, kes on Eesti wabariigis wäga omaäärane aumeinif. Tema wõimupiriid ei ole minu teada ilhe-

fi seaduses tähendatud ja ei ole temal ka ametlikku nimetust. Aga tegelikult on ta Ruhno jaarel wäga tähtis mees. Ta on merewalitsuslik ja tuletooni ülem; piirawalme-ja politseilik ülem, sõjawäeline ülem, riigimetjade ja -maade ülem, kooliwalitsuslik ülem, teedewalitsuslik ülem jne. jne. Ilhe idnaga, tema on Ruhno jaarel igas juhtes ülem, kus riit ilhe ülem wõib olla. Et temal siiski mitte ametlikku nime ei olnud ja kuidagi siiski teda tituleerida tuli, arwa-jime hiljem heaks teda kutsuda „kindraluberneriks“. See „igat fanti illem“ on wael jeda omapärajem, et tal iisiki bürookraatlist, ametlikk alamat ei ole. Kõif, mis ta teeb, wab ta ametlikult ille tegema. Tegelikult on tal küll iisik ruhulane abijõufts, kuid mitte ametidugusliel, waid eradugusliel alusel. Suwitufeta ei ole ka see, et see illegitja ja illewalititja „kindraluberner“ jaitwotud. nagu koft Ruhno elanifudti, wältjelt ilmaft täiesti ära iligatud on. Wene ajal, wahemalt ilmafjaja ajal olnud jaarel traadita telegraaf. Praegu jeda ei ole. Minu aru-foamitje järele peaks Eesti riit tingimata looma Ruhno jaarel niisuguse jistjeleade, mille abil walitufje eistaja Ruhnos saaks alalijelt ilhendufes olla mannermaalist wõimudega. Muudu ei tea mannermaalist wõimud mitte midagi, mis jaarel juhtub, ja ka jaarel ei teata jeda, mis mannermaal jinnif.

Selle härra „kindraluberneriga“ jaittu meates kalfusin Ruhnoft, tema elust ja olust juba warakult tarwilikka eelteadmiti ja eite-fujutust saada. Peale muu tuli ilmjfs, et ilhe meega — juurireiijatega — jöidab Ruhno jaarele idjawäeline komifjon, kes eimest korda Eesti wabariigi olemasolu ajal Ruhnos refruteerimist hakkawat toimetama. Mitmet põhjusel näis mulle, et see iindmns Ruhno elus wahetje tähtisjega ei ole. Siil-iemad tähelepantefud ilendafid jeda.

(Järgneb).

Tallinna sõnumid.

Omniibuside liikumise korraldamine võetakse käsile.

Suurel Tartu maanteel liiguvad praegu omniibusid kahe ettevõtja — Fr. Kangro ja Martinsoni poolt. Peatuskohad on neil ühised. Et omniibusid liigutades vahel mõistlikumad, tekitades liikumise juures mitmesuguseid määramatusi, nagu liikumise mõistlikumamine, et esimesena peatuspaikade järele, mis mõnikord isegi õnnetusi võib tekitada. Selle asjaolu peale juhib linnavalitsuse tähelepanu ka Kangro ja Ko. firma, paludes tarvilikku korraldust. Proteste on tulnud ka publikumi ja politsei poolt. Ehitusosakonna arvamisel peaks teel ettenähtud peatuskohad kummagi ettevõtja omniibuside vahel liikumise juures maksimaalselt 30 meetrit eemale olema, lõpuksiluhad — 40—50 m. Jakobsoni uul. murgal võiks peatada Kangro ja Ko. omniibusid, Nutri uul. murgal — Martinsoni omad. Liikumise ülevahtamiseks oleks küllalt 8—10 omniibusijärgi, suurem arv talistaks uut liiki liikumist.

Linnavalitsus ühines osakonna arvamistega, ühtlasi viimasele ülesandeks tehes väljastada täielik kava omniibuside liikumise kohta; järelevaldes, et nad liikumisele talistusteks poleks.

Patkulli tiigi renditakse süstade sõidu korraldamiseks.

Kuna Patkulli tiigi korrashoitudine linnalt suuri kulusid nõuab, ei ole ehitusosakond ettepanekuga tiigi süstasõidu korraldamiseks väljastada tingimisi, et rentniit tiigi korrashoitu tulud kannaks. Süstasõitajate võiks asetada tiigi ääres oleva silla alla, puuhoovi juure ehk end. Nuhno veele juure tiigi lõpul. Majanduse osakond ühines sellega, nõudes sealjuures, et tiigi talbal olew kioft mujale ümberpaigutataks.

Puudused linnamafjade siisenõudmise juures.

Ühes kohalikus päevalehes ilmus mõne aja eest sõnum, nagu oleks politsei 4. jaoskonnas kobanikkudest teistkorda malfusid siisenõudutud. Mahaasjanduse osakond teatab, et seda pole olnud, küll on aga 4. politsei jaoskonnas ühe ametniku poolt osa siisenõudutud malfudest ärrastatud ja ametnik jebuslikult juba vastutusele võetud. Et selgusele jõuda, palju linna raha ärrastatud ja kas löit malfud, mis politsei laudu siisenõudutud, linna kasjasse ära makstud, seati osakonna poolt löigi malfumafjate nimestik tollu ja jaadeti profuröörile teadmiseks. Võimalik, et politsei nõud andmeid kogub rajatud malfude kohta ning kobanikkudel selle tõttu mufje on tekitanud, nagu nõutaks teistkorda malfusid. Linnavalitsus tegi rahaasjanduse osakonnale ülesandeks kurratuvituste ilmsiks tulemifel malfude siisenõudmise juures wastama illemuse laudu profuraturile teatamaks teha.

Oks parematest poliitdest alu järele LOSI DORANI kaastegew. „Wiies länaw“ Demonstrer. täna pätamas k. t. „Passashis“.

Politseiametnikkude kodu alkohooliline einelaud linnavalitsuse poolt otustatud sulguda kuni tarviliku loa nõutamiseni.

Praegu töötavad Tallinnas ilma wotikogult wastawa loa nõutamata kaks alkohoolist einelauda — riigikogu einelaud Toompeal ja politseiametnikkude kodu einelaud Weizenbergi (Salongi) uul. nr. 6. Kuna riigikogu einelauda pääfjel ainult riigikogu kaalist ja selle tarwitamine on lubatud ainult rahwajaadikutele, mõiwad politseiametnikkude koduse pääfjeda löit soowitjad k. 12—6 öht. ja peale selle. Liikmete soowitufel. Alkoholi müük seal on lubatud sijeminiisteeriumi poolt rahaministri nõusolekul piiritusmüügi seaduse põhjal. Praegu humblit einelaud trahterimafju alla ei löi. Linnavalitsus palus juriskonsultilt seletust, kas on tähendatud einelaudade tegeufemine ilma linnavolikogu loata ja trahterimafju alla käimata seaduslik. Juriskonsult leidis, et riigikogu einelaud ei kuulu trahterimafju alla, mis aga puitub politseiametnikkude kodu einelauasse, siis ei lähe jee lahku harilikustest klubi einelaudadest ja löib jeege kahlemata trahterimafju

alla. Ka sijeminiisteeriumi poolt kodule antud alkoholi müügi luba polewat seaduslik, sest tähendatud asutus löib kindlasti trahterimafju alla ja tarwitab awamifets wotikogu luba. Linnavalitsus ühines juriskonsult arvamifega ja otustas ettepanna politseiametnikkude kodule tarwilik luba nõutada, kuni loa andmifeni aga einelaud sulguda.

Lasteaedade tegewuse ümberkorraldamine.

Lasteaiad muudetakse päewakodudeks.

Seni töötasid lasteaiad iseseiswate asutustena, kus lapsed teatawad tunnid päewas järelewalwet leidisid. Müüid otustas linna kooliwalitsus lasteadeasid lastekodudele abiasutusteks ümbermuudustada — päewakodude nime all.

Kuna enbifjel ajal lasteadeadesse löiti lapsi wafstu wöeti, selle wanemad sellekohast soowi awaldasid, wöetaks edaspidi laste päewakodudeesse eeskätt ainult neid lapsi wafstu, selle wanemad päewa löbi töö juures wiibiwad, mille tagajärjel lapsed ilma järelewalweta jääwad.

Enne wiibifid lasteadeades (päewakodudes) lapsed kella 9—1 päewal, müüid pikendati jeba aega hommiku kella 8 kuni kella 4-ni päewal.

Päewakodus wiibimise ajal antakse lastele kaks korda päewas süüa: hommiku kell 8 kuni juu. ning kell 1 jee eine.

Lastele antawa eine eest makfawad laste wanemad 500 marka kuus. Einemafjust wabastamine siinuis linna hoolekande osakonnale äranägemise järele, kui wanemad malfufjõuetud.

Wastuwõtmine laste päewakodudeesse siinuis kodude öpejõudude korraldusel. Juhumifel, kui soowiawaldajaid rohkem, kui laste päewakodudes ruumi on, siis määrab wastuwõtmine järjelorra kindlaks linna hoolekande osakond.

Haridusosakonnale tehti ülesandeks päewakodude põhifirja walfjatõttamifefe ajada.

Tulewikus tahab linna kooliwalitsus lasteadeade korraldust täielikult hoolekande osakonnale üle anda.

Autode ja mootorrataste seifukoha korraldamised.

Estimaa autoomanikkude ühing palus linna politsei ülemalt korraldust teha, et autod ja mootorrattad priifimaja juures enbi seifutahad wötafs järjekorras, nagu nad seifukohale ilmuwad, sest praegune seifuford, kusjuures mootorrattad eraldi seifjawad, tekitawat segadust telefoni juure jookstes autode ja mootorrataste omanikkude wahel, ühtlasi talistab see ka publikumi liikumist puistefel. Linnavalitsus tegi ehitusosakonnale ülesandeks koha peal järelewaadata ühes politsei ehtajaga ja tarwilike korraldusi teha.

Omniibuside liini pikendamine.

Kangro ja Ko. ärite on luba antud omniibuside sõidutiini pikendada liinil Wene turg — S. Tartu mnt. kuni Lubja uulitsani. Omniibuside arwu suurendatakse seal weel nelja wörra.

Suurema rahwaia

awamifets Wabritu ja Kalewi uul. murgal palus luba keegi S. Raub, lubades siisjeadada Ameerika mägesid ja müüd lõbusust. Linnavalitsus löttas pahwe tagasi, leibes, et seefugune lõbusustkoht wöiks olla ainult lastelil linna serwas.

Kõrtsidele ei anta muusikailuba.

„Cafe Anglais“ restoraan ja „Belgia“ wödrastemaja omanikud esinesid linnavalitsuse ees pahwega, et neile lubataks muusikat restoraanis siisjeadada. Linnavalitsus luba ei annud.

Arheua uulitsal asuw koolimaja antakse õp. Rubu'le üle.

Juba pikemat aega piifis päewakorras Arheua uulitsal asuwa linna algkoolimaja laatuise küsimus. Mümet oli tähendatud koolimaja sihe Wene seltsi poolt õp. Rubule edasi müübud. Linnavalitsus leidis, et tähendatud seltsil õigust pole maja edasi müüa, sest treppsteerraamatud ei tee selget, et tähendatud hoone seltsi pärisoman-

dus on. Asi ulatas kohtuni. Profuröör palus tähendatud majale hooldajaid määrata; kohus löttas pahwe tagasi.

Müüd esines õp. Rubu uuesti linnavalitsusele pahwega, et löne all olew koolimaja temale üle antaks ja linna algkool, mis tänini nimetatud majas töötas, mujale ümberpaigutataks.

Küsimus anti linna juriskonsultilt lötie selgitamifets. Wiimane otustas küsimuse õp. Rubu lauts. Selle järele otustas linna hariduse nõukogu õp. Rubu pahwet rahuldada ja koolimaja temale üle anda.

Linna algkool, mis nimetatud maja ruumides töötas, paigutatakse wististi Raua uulitsale ehitatawasse koolimajasje.

Krediidi nõudmine kase koolimaja ehitamiseks.

Uute koolimajade ehitamise kawa järele tahab kooliwalitsus tulewal aastal kaks uut koolimaja ehitada: Juurdeuue uulitsale 12-klassiline algkool ja politsei aiale 2. tütarlaste giimnaasium.

Nimetatud kawatfufe elluwitumifets pöörab linna kooliwalitsus ettepanekuga linnavalitsuse poole, et wiimane 1924. a. eelarwesse selleks otstarbeks tarwisminewad krediidid üles wötafs.

Wene keefkooli öpejõudude walimine.

Linna haridusnõukogu walis linna Wene öpekeleaga töötawa ühis humanitaar ja reaalgimnaasiumi öpejõud järguifes loosjefjus: koolijuhatajaks waliti G. Barchow, juhataja abiks S. Dornidontowa, Eesti keele öpejõuts M. Gengelbach, Wene keele öpejõuts W. Sokolow, määratijeks Saksa keele öpejõuts D. Bihlemann, Saksa keele öpejõuts M. Ruckteschel, Prantfufe keele öpejõuts M. Nicolet, matemaatika öpejõuts G. Peinrichs, määratisteks öpejõududeks A. Jgnatjew ja J. Sokolowsky, öpejõuts J. Laronow, ajaloo öpejõuts A. Beshkow, kodanikuteaduse öpejõuts S. Schilling, joonistuse öpejõuts M. Root, laulu öpetajaks J. Stepanow, wõimlemise öpetajaks E. Krupskaja, wõimlemise öpetajaks poeglastele W. Uhehin, ufufepelufe tunniandjaks J. Wogasklensky, löftitöö öpejõuts L. Niinskaja-Korjakowa.

Alutine Kopli aurutrammi sõiduplaan.

27. augustift 1923. a

Tramm sõidab wälja

ärtpäewadel:

Te h a s e f t: kell 6.45, 7.—, 8.—, 9.—, 10.—, 11.—, 12.—, 1.—, 2.—, 3.35, 4.30, 5.30, 6.30, 7.30, 9.—, 10.30, 11.30, 12.30; l i n n a f t: kell 6.30, 7.30, 8.30, 9.30, 10.30, 11.30, 12.30, 1.30, 2.30, 4.—, 5.—, 6.—, 7.—, 8.—, 9.30, 11.—, 12.—, 1.—;

pühade eelpäewadel:

t e h a s e f t: lamadel kellaegadel, ainult k. 2 asemel k. 2.15 ja k. 3.35 asemel k. 3.30; l i n n a f t: ka lamadel tunniategadel, ainult k. 2.30 asemel k. 2.45;

pühapäewadel:

t e h a s e f t: kell 7.—, 8.—, 9.—, 10.—, 11.—, 12.—, 1.—, 3.—, 4.—, 5.—, 6.—, 7.—, 8.—, 9.30, 10.30, 11.30, 12.30; l i n n a f t: kell 7.30, 8.30, 9.30, 10.30, 11.30, 12.30, 1.30, 3.30, 4.30, 5.30, 6.30, 7.30, 8.30, 10.—, 11.—, 12.—, 1.—.

Kopli aurutrammi sõiduhinda tõrgendatud.

Linnavalitsus andis luba Kopli aurutrammi sõiduhinda tõrgendada 24. augustift k. a. 10 marga pealt 15 marga peale üks ots, tingimifel, et liiprid hiljemalt 1. juuliks 1924. a. uuendatafs.

oooooooooooo

Kooli elu.

Wäike-Maarja kihelkonnakool 50 aastat wana.

Wäike-Maarja kihelkonnakool, mis müüid juba teift aastat tõrgema algkooli nime kannab, piifhtes 15. augustift oma 50-aastase keufje jubelift pidustufe ja kõnedega. Tutwustati koofofjaid kooli kargema ja lähema minewifuga ja kooliofetajate tegeufufega. Tähhemad kooliofetajad olid elnud firjanifud W. Root, sellejärg: W. Kampmann ja siis Jakob Tamm, kes juba juunud, kuid kes firjandufe kaudu laialdast tutwust ja tähelepauu wöitnud.

Selbi terwitufi ja wöeti jõna kooli endiste ja müüdiste õpilaste poolt.

Peale kõne kooli ajalooft korraldati ronnatit endife kooliofetaja Jakob Tammelaale. Suuwal pidas J. Tiw kadunud Jak. Tammelaale juures kõne, kus kõneleja Jakob Tammelaale firjanduslift tegeufust mälestas ja sihtjooni hindas.

Peale kõnet oli koohtert jeltimaja laalis kooli endistele ja müüdistele õpilastele ja pidufööt. Öhtul etendati wöitemängu „Enne kufke ja koitu“.

oooooooooooo

Teater ja muusika.

„Kuningas Edipus“ laulmalwal.

Täna, laupäewal, tuleb laulmalwal kordamistendufesse Sophokles-Kojmannifilali wöewatragöödia „Kuningas Edipus“, nii mõnesti fultes ajetatuna Grecla klassilife draama ettefandmife olufesse. Tragöödia ei ole immawatflet 2500 aasta jooftul midagi oma mõjuft kaotamud ega jätnud seba mõju laulufes-afafel etendufefil awaldamata, mida tunustas muu jee wöijamaa ajatirjandus.

Musikell 9 öhtul.

Hommel, pühapäewal, fama kella ajal Mabin-draamaf Tagore „Oliwer“. Piletihinnad mitäna kufi hommel 75 ja 50 marka (isteplatfid) ja 25 m. (sejuplatfid). Piletimüük täna ja hommel k. 11—5 teatritafstas ja k. 6 peale laulupeo platfil. Platfil on kolm lastat temmiflatfi juures (end. laulupeo lastjad) ja üts Wejwäralwa uul. laulupeoplatfife müüwal platfil.

„Estonia“ teater.

Oma rahwuslifti isefemife piifi kindlustamene, kui liiwemene oma rahwuslifti alufpääfesse loomifugufe, mille uuemana laulufesfena tuleb täna, laupäewal, kolmat korda ettefandadele A. Kibbergi komöödia neljas wautufes „Meetud talu“.

oooooooooooo

Õnnetusel ja kullilööd.

Seine tuleõnnetus Ardu kullas (Harju-Triigis).

Teifip, 21. augustift hakkas Ardu kullas Andreffe talu kuit teadmata põhjufel põlema. Laudaft hakkas kufi peagi elumaja kufge. Elumajast löttis äit. Kufi kolm hoonet põlesid maha ühes kõige seefolema warandufega. Wöasta ei jumbetud kufgi palju. Tulede jäi muu seaz ka 3 hobust, kes tufelt wälja ei tulnud, kui neid tina kaheti.

Tuli häwitats suurema osa talupidamife warandufest, mis enamasti löit kinniamata. Talu on Julius Grofskwaldti omandus, kes mõne aasta eest kufwa meheena talu omandas ja selle lihtifele aja jooftul wördlemift öiftewale järjele wiis. J. Grofskwaldt on imbrufkonnas tubli põllumeheena ja omawalitfufe tegelafena tuntud (abiwallawane ja wallandumif põllumeeste riigmas). Müüid on ka talupidamine täiesti häwitatud.

See tuleõnnetus oli Ardu kullas nõdala jooftul tule kaine. 6 päewa warawalt põles Wafimardi talu elumaja maha. Tuli algas maja kufelt foralt pliidast. Põlemud talud asuwad kõrwuti.

Terwies Triigi wallas ei ole tuletõrje afi-nõufid olemas. Triigi ja Kaunfika mõifates olla mõlemis tuletahju priis, kuid need priifid olewat nii forrast ära, et tarwitada ei löibawat. Wallaelanikkudel tufeks löffifet hakata korraliku tuletõrje priifi mureteufufe peale mõtlima. Ei ole liig, kui igas kullas priis oleks.

Wargufes Tallinnas.

23. fip. warastati Rudolf Wiifonil kadufjeba tööfajas piifhtet tustust 8500 marka raha. Pandine Eiridula fufid laulatufõrmus 10.000 marga wäärufes. Mikolai Eartwel maja pöönungult kufwide purustamife teel suuremal arwul mitmesugust riidekraami. Jaan Mutimil kufift ufje purustamife teel mitmesugust kraami 4000 marga wäärufes ja Kaspar Milleril mitmesugufeid asju umbes 3000 marga wäärufes.

Maarastamine Harju kolonifis.

23. fip. teatas kriminaalpolitfifele Harju kolonif direktor Andrei Kurof, et fama kolonif majandus-afakonna rewideerimifel, mille juhatajaks tema abiline Wiifst Kureniit on, umbes 50.000-margafine pumbufjafst ilmsiks on tulnud ja palus fufidlasti wastutufefe wötta, mispärast asjale seadufest löit antud.

Maanteel koohtur jäljeta kadunud.

23. fip. teatas kriminaalpolitfifele Suur Lubkentali uul. nr. 29 elufew Johanna Weetõus, et tema mees Hans Weetõus, kes raundee koohturina teentib, on 19. fip. teenistufse lötnud ja jäljeta kadumaks jäänud. Weetõufi löitmitfets on löit abinõud tarwitufefe wöetud.

Ennetus kufilöötmife juures.

Kestnädala hom. k. 11 ajal juhatus Simfi-wartti ja Ko. kufimurens Lasnamäel Pallasfi uul. kafe lööfifega õnnetus. Tööfifet Wiif ja Polifep olid löitnud kufi lööfimifeks laengu, selle fufündöörtiga löititud ja fufi jee eemate löitnud. Et aga laeng ei plahwakand, löffid nad meest kufi juure laengut wälja wötna, kuid famal löitnapilgul löis plahwatatus, millega öfimefjel lööfifel löed ja teifet film wigastada löid. Kannatada jaanud lööfifed löitmetati teft-haigemajasje woorimehega. Ana Punafe löitfi autot jaada polewat olnud.

Setu ja Ingeri laulitub vajavad toetust.

Haridusministeerium määrab iga aastat teatavad summad tähtsamatele wane-matele kirjandustele ja kunstnikkudele au-palladena toetusrahadeks.

Peale kirjandustele ja kunstnikkude on toetusrahade määrust haridusministeeriumi poolt laiendatud veel wanade kooli-õpetajate peale.

Oleks wäga soowitaw, et toetusrahaid määrataks ka Setu ja Ingeri kuulsamatele rahwalaulikutele. Nimetatud rahwaste juures on rahwalaulikutele kehtenud tähtsus, mis kultuur-rahwaste juures kirjandusel ja kunstnikkudel.

Rahwalaulikud wäljendawad regewärssi-des loodud lauludes rahwa elu kõigeülg-felt: laulawad ta õnnest ja õnnetu, rõõ-must ja murest, headusest ja halbusest. Rahwalauludes mõib jälgida rahwa kom-beid ja harjumisi, tööd ja tegewust.

Setu ja Ingeri rahwas elawad veel jellel arenemisaastmel, kus rahwalaulik ta waimuelu arenduste kõrgem wäljendaja on.

Setu rahwalaulikuid, keda rahwas ise laulikuteks peab, on üle 130, kuna Ingeri rahwalaulikute arv üle 10 ulatab.

Setu rahwalaulikute seas on mõned kuulsad laulikud, kelle laulud on Dr. Gurti „Setu-estse laulude“ kogudes ja Soome õpetlase Mag. Wäisaneni poolt toimeta-tud töös avaldatud.

Toetusraha oleks soowitaw järgmistele Setu rahwalaulikutele määrata:

1) Jendofia Kammiste — rahwalees Miku Ode nime all tuntud — leht, elab Selbi külas, Meremäe wallas, 66 aastat wana. Laulikul on üks poeg, kelle juures ta praegu elab. Pojal on laulituga kofku 7-hingeline pere toita. Sisestulekuallikaks on 2½-tuululine hingemaa. Poeg on wiinawõija ja majapidamine kannatab selle tagajärjel. Laulik on pööra terwisega ja elab suures puuduses. Läänud suwel oli laulik Dr. Ostrowski juures ravitsemisel nende riidade kirjutaja poolt. Rahwa. Käest kogutud annete kulul. Praegu on ta laulik haige ja wajab kiire korras abi.

Dr. Gurt kirjutas 1903. a. suwel Miku Ode suust illesse rahwalaule 20.720 rida. Peale selle veel hulga rahwa kombeid, tai-mede, lüunde ja putukate nimesid. 1922. ja 1923. a. suwel kirjutas Soome õpetlane Mag. Wäisanen Miku Ode käest rahwalaule, kombeid ja usku.

Miku Odet peetakse kõige suuremaks Setu rahwalaulikuks. Tema laulud on peenetundelised ja nendes puuduvad praegu täiesti järeledad laulud, mis rahwalauludes jagebaski ette tulewad.

2) Zeina Luit'e — rahwasuus tuntud Martini Zro nime all — leht, elab Betseri wallas, Kolowino külas oma poja juures. Martini Zro on 66 aastat wana. Zro on 9 last, nendest 5 poega ja 4 tütar. Martini Zro terwis ja majandusline seisutord on parem, kui Miku Odel.

Martini Zro ütles 1903. a. suwel Dr. Gurtille 10.800 rida rahwalaule ette. Dr. Gurt ütles selle lauliku kohta „Setu-estse laulude“ 2. köite eesõnas järgmiselt: „Zro oleks veel enam ette laulda wõinud, tema laulu ja luuletuse allikas ei olnud ammugi veel tähtsaks saanud, aga kibe tööaeg ei lubanud pikemalt „Peterbuura Kiramehele laulusiino iluda“. Martini Zro on elama-loomuga laulik ja tema lauludes on roh-kesti humoori ja pilget.

Pulmades kaastades on laulik, ta enese seletuse järele, oma pikkelauludega mõni-kord oja pulmalisi nii ära pahandanud, et tahetud talle „naha peale anda“.

3) Darja Pijumaa'le — rahwasuus tuntud Hilana ehk Wajila Taarka nime all — elab Meremäe wallas, Hilana külas, 78 aastat ümber wana.

Taarkal on kolm last olnud, on praegu puruwanene, elab suures puuduses ja elatab ennast peaaesjalikult nendest annetest, mis talle pulmades kaastamise eest antakse.

Dr. Gurti kogudes on Hilana Taarka laulud wähe. Nimelt „Setu-estse laulu-de“ 1. köites on Prantju poolt 1889. a. illesse kirjutatud Hilana Taarka laulud üle 500 rea olemas. Palju rohkem on Soome õpetlane Mag. Wäisanen Hilana Taarka käest laulud illesse kirjutanud ja osalt neid soomekeelses raamatus „Setu-maa“ avaldanud. Muu seas on selles raamatus ka pühenduslaul Soome presiden-dile, mis Hilana Taarka oma Soomes wiibimise ajal ette ütles, kuhu teda illes Setu ma kutsuti. Hilana Taarka on ka Tallin-laulufooriga Mag. Wäisaneni poolt lau-nas ja Tartus Eesti muuseumi pidudel käi-nud laulmas.

Hilana Taarka mõib wabalt talle kätte-antud teema peale lohe regewärssides laule ette ütelda. Nii improviseeris ta Setu rahwalaulikute pidu termituslaulu ja pli-hendusel Magister Wäisanenile, Willem Grünfale ja Jaan Rongerile.

Hilana Taarka on hea rahwalaulik, teda kutsutakse illegi Wõrumaale pulmadesse, aga kui „kuju hea“, siis ei woli ta jõnu ja sel-lepärast kutsuvad teised rahwalaulikud Taarkat jagebaski „sotijilaulikuks“.

4) Anna Wabarna'le — rahwa suus tuntud Jaagu Anna nime all — abielus, elab Järwejuu wallas, Toona külas, 45 a. wana. Jaagu Annal on 9 last, nendest 5 tütar ja 4 poega. Kõik on elus. Üks tütar on mehele läinud; teised lapsed kõik, peale ühe, elawad wanemate juures. Sisestulekuallikaks on kinnihingelisel perel — mehe ema elab ka nende juures — üks hingemaa. Maa on liiwane ja wiljakas-tuule mitte küllalt kõbulit. Perekonnas on puudust määrgata.

Anna Wabarna on oma ümbruses ku-lus laulik, kuid Eesti sõnalise wanawara forjajad ei tunne teda, nagu nad peale Dr. Gurti ja teiste wanemate wanawaraforjate üldse Setu rahwalaulikuid ei tunne. Väi-

nud aastal korraldatud Setu rahwalauli-kute pidust mõttis ta oja. Kuid kasesolemal suwel kirjutas Mag. Wäisanen Toona lau-liku, Jaagu Anna käest lohe nädala joot-lul üle 10.000 rea rahwalaule ja üle 2000 rea rahwa kombeid ja wana usku. Muu seas laulis laulik regewärssides Setu pul-mad algusest lõpuni läbi kõik selle mater-jaali, mis Dr. Gurti poolt on „Setu-estse laulude 2. köites“ 36 lehekülje peal proo-fas illesse tähendatud. Laul weniis üle 5000 rea pikaks. Mag. Wäisanen peab seda laulu rahwaluule alal illeilmjeks re-kordiks. Tema teada ei olla üheski rahwa-laulik ühe aine kohta nii pikalt laulnud. Ka Setu rahwalaulikute pidu üle, mis läi-nud aasta sügisel peeti, laulnud laulik üle 500 rea ette. Mag. Wäisanen lubas tu-lemal suwel uuesti Setumaale sõita Jaagu Anna käest laule illeskirjutama, leht täna-mu suwel ei ole jõudnud pooli laule illes-kirjutada, leht laulik pidanud heinamaale minema ja õpetlase enesest olnud ka tarmis Soome tagasi sõita.

Soome õpetlane hindab Jaagu Anna

laulud wäga headeks, nii hästi kuju, kui ka siju poolest.

Nimetatud neljale tähtsamale Setu rah-walaulikule oleks soowitaw määrata elu-aegseks toetusrahaks igale ühele kuus 1000 — 2000 marka. Kõhaliite olusid arwesse mõttes, kindlustaks nimetatud toetusraha nende rahwalaulikute elamiswõimaluse.

Setu ja Ingeri rahwalaulikutele riigi poolt abiraha andmisel oleks peale puht-kultuurilise otstarbe veel suurem poliitili-ne tähtsus. Nimetatud rahwad peamad oma laulikutest suurt lugu ja kuttumad tähtsa-maid laulikuid isegi kaugeemale pulmadesse laulma.

Määratate nüüd mõnele tähtsamale rahwalaulikule riikline abiraha, siis mõi-daks see kähklemata suuremat lugupidamist ja poolehoidu Setu ja Ingeri rahwa seas Eesti riigi ja rahwa wäshi ja ataks We-ne mõjule nende seas piiri panna.

Misjuguksle Ingeri rahwalaulikutele tuleks toetusraha määrata, selle üle kirju-tan edaspidi, kui tarmilised andmed on lau-likute üle kogutud.

Samuel Sommer.

D m a l i t s u s.

Pärnu maakonnawalitjuse põllutööosakonna 1922. a. tegevusest.

Põllutöö kultuuri tõstmise alal

on osakond pühendunud wõimalust mööda kaasaatmata seltskondlastele ja ühistegeliste asutustele ning ettemõtjatele, mis põl-lumajanduse edendamise sihis töötanud, neid aineliselt ja waimiliselt toetades.

Aineliselt toetust

on maakonnawalitjuse põllutöö osakonna laudu annud: Tartu ülikooli loomaarsti teaduskonnale 1 stipendium 18.000 mk.; Eesti joridiparanduse ja seennetasmatused edendamise seltsile 6500 mk.; Aleksandri põllutöö seltskonnale 15.000 mk.; Tartu üli-kooli afad. põllum. seltsile 10.000 mk.; Pärnu põllumeeste seltsile põllumajandus-lise näituse toetamisest 50.000 mk. ja Võu-na-Eesti põllumeeste seltsile põllumajandus-lise abianndamise töösõndude palkamisest Pärnumaal 175.000 mk. Agronoomilist abianndamist korraldas põllutöö osakond Võuna-Eesti põllumeeste seltsile laudu, kelle poolt olid Pärnumaal ametis põllu-majanduse inspektor, hobujekasmatused ja majapidamise inspektorid; wiimased kaks, kes peaaegu terve aasta ainult Pärnumaal töötasid, olid ühijelt Wiljandimaaga.

Peetud kursused.

Seltsilesti agronoomilise abianndamise personaali poolt on peetud 23 lühiseajajali (3—14-päewalist) põllumajanduslist kursust, kogu kestusega 118 päewa umbes 2200 osawõtjale ja 23 kõnekoosolekut um-bes 1200 kuulajale.

Majapidamise inspektori poolt on Pär-numaal peetud 6 (2—3-nädalalist) maja-pidamise ja feedu kursust.

Põlli põllutöötool.

Peale eelpool nimetatud töötas põllu-meeste kufjehariduse edendamise alal kahe-aastase kursusega Põlli põllutöötool.

Koolis töötasid kolm alalist õpejõudu, kellede palgad põllutööministeeriumi poolt makseti. Kooli juures on meteoroloogia jaam ja kooli talu, mis kooli tarbeainetega warustada pühkis.

Maareformi teostamise asjus

on osakonna korraldusel kinnitatud 75 kan-didaati 7 planeeritud mõisa peale ja oma ehitajate laudu osawõetud mitmesuguste maareformi teostamisega ühenduses olema-te komisjanide tööd.

Looma terwishoiu alal Pärnumaal

oli osakonna korraldusel ametis üks maa-loma ja 4 jaoksõnna loomaarsti. Üks loomaarsti koht oli terve aasta arsti puu-dusel waba (Tõstamaal).

Loomaarstide aruannete järele on aga-ta jooksul haigusi ette tulnud ja arstiabi antud külgehakkawate haigustes 317 juh-tumisel; muis haigustes 1985 korral. Mit-te külgehakkawate haiguste hulgas tuli aru-ande aastal haruldaselt wäga suurel armul meiste kondinõrkust, wõi luude pehmene-mist ette.

Suurets talistujeks korraliku abiannd-mise juures on loomakliinikute ja haigete loomade wastuwõtmise ruumide (peale Pärnu jaoksõnna) puudumine. Loomade-le odawa arstiabi wõimaldamiseks on oja-konna poolt muretssetud ja tarmitajatele edasi antud odawa hinnaga mitmesuguseid arstirohtusid.

Osakonda juhataas aasta algusest 1. au-gustini M. Saarman, 1. augustist 1922. a. lõpuni J. Kool.

Orion.

Politikilised jutujamised.

Miks Ameerika Euroopale abi ei anna.

Wõunaajõgil, mille Daani folketingi ja landstingi esimehed 16. aug. konverentij ligetele parlamendimajas andsid, jatkufin kase Lihho-Slowakkia jotsialdemokraatlike Sakia soost senaatori M. Friedrichi ja D. Lö-wi wahel istuma, kima esimese kõrwal Ameerika ühisriikide parlamentide waheli-se grupi esimees, senaator William W. Mc. Kintley and.

Särrade Friedrichi ja Mc. Kintley wahel sigines järgmine huiwitatw jutujamine kü-jimuse kohta, miks Ameerika Euroopale ainelist abi ei anna ning mil tingimistel ta walmis oleks seda tegema. Sellest jutujaja-mistest mõtjin tõlgina oja, kima üks kõnele-ja teise teest ei mõistnud.

Saksalane Friedrich küsis, kuidas waatab Ameerika Euroopale majanduslike abiannd-mise küsimuse peale. Särra Mc. Kintley wastas, et Ameerika on Austria rahwaste-wahelisest laenust suure oja oma peale wõt-nud. Temale tähendati, et seda abi liiga wähe on, mille peale ta imestanult wastas, et Ameerika on Austria laenu obligatfioo-rit ometi kune tunni jooksul ära ostmud! Kinnitati, et kune tunni jooksul küll, kuid Ameerika suure riskuse juures oli saadud abi ometi koguni wähe. Wastus: ja, wõi nii, aga meie andsime Austriale peale selle wcel 24 miljoni.

Särra Friedrich hakkas huiwitatud Euroo-pa raskest seisuforda kujukama. Sellest juu-dab teda ainult niijugune aineline toetus päästa, mis siis laadakse, kui Ameerika fo-gu oma majanduslist kandejõudu pingutaks.

Mõtetes wastas Mc. Kintley: Lihhi-maa rahaline järg on parem, kui ühelgi tei-jel riigil Euroopas, Lihhimaaale pole Ameerika abi tarwis.

— See küll, aga aidaku Ameerika emeti Euroopat kui niijugust, kus paljud riigid hufahne äärele on.

Mc. Kintley wastas: Ameerika ühisriiki-des on 110 miljoni kodaniku ja 150.000 jä-jameest. Aga mõtame näitaks Lihho-Slowakkia, kus 13 miljoni elaniku, kuid ka 150.000 jõjameest on. Samasuguseid ja wast halmemaidki wahefordi elanikkude ja jõjameeste arwu wahel näeme paljudes teis-teski Euroopa maades. Euroopa raiastab oma wiimse jõu jõjamegede ülespidamise peale ära.

Seejuguft politikaf ja sarnaseid riikilid ei wõi Ameerika mitte aineliselt toetada, kui ta ei taha Euroopa rahu hädaohu laa-ta. Seadfu Euroopa oma kodanikkude ja jõjdatite arwu wahel jama waheford jalu-le, mis Ameerikas olemas on, siis wõi Ameerika Euroopale nii palju raha laena-ta, kui soowitakse.

Küüja oli wastusega täiesti rahuldatud ja Ameerika senaator kufus meid 1925. aastal Ameerikas külasje, awaldades lootust,

et parlamentide waheline konverents siis Washingtonis kofku astub.

Jutujamine Sakiamaa seisuforraj.

Annas jün edaji wäikeje, kuid wäga tie-loomuliku jutujamise Sakiamaa praeguse poolitilise seisuforra kohta, mis Daani rigsdagi jaalis 17. aug. hommikul Eesti riigikogu liikme jotsialdemokraadi M. Mart-na ja Sakia jotsialdemokraadi Dr. Bern-stein wahel oli.

M. Martna: Seltsimees, mis kuulub Sakiamaal?

Dr. Bernstein: Tänaled teated on jälle pilut halmemad. Braunschweigi töölis-temanemad toetawad jagadusi, toetuskriis läheb Berliinis terawamaks ja muudest lurtest raskestest on kuulda.

M. Martna: Aga kuidas loodate neist jagu jaada? Kas jitsi wiimaks ei kahjatje, et jotsialdemokraadi palitjuksesje astujid.

Dr. Bernstein: Ei sugugi, seda oleks pidanud juba warem tegema, ei olnud ju mõtet nõrka Guu walitjuft nõnda kaua tegufjeda lasta.

M. Martna: Ja, aga kui nüüd jotsialdemokraadiid ka ei juuda seisuforda ba-randada, siis kaotab erakond töölisete lugu-pidamise.

Dr. Bernstein: Kuigi jotsialdemo-kraadiid seisuforda ei peaks päästa jõundma, siis on meil ometi see teadmine, ei teinud oleme, mis meie mõimules. Mina ei karda

ka Sakia töölisete poolehoiu kasmamist, leht nii tihhi, kui ma nendega kanelenud olen, jain ma ifka selle mulje, et Sakia töölisef mõitlikust jutust aru saamad.

M. Martna: Sige küll, ka mina peen tumistama, et Sakia kõrahmas mõteldje ostar. Weel läinud pühapäewal olin Ber-liinis. Ledebouri kõnekoosolekul. Seal protesteeris Ledebour üldstreigi wastu, mille poolt tema oma parteijuhatus oli ot-fustanud olla, ja töölised kiitfid Ledebouri jefufokha õigeft.

Dr. Bernstein: Mis Teie ütlete, kas Ledebour ka mõitlikku juttu ajab? Teie wiist effite ka jelles, et Ledebour oma par-teijuhatusje wastu rääkis. Küllap see oli kommunistilise partei juhatus, kes üldstreigi otjufstas ja jelle wastu mõis Ledebour pro-testeerida.

M. Martna: Seltsimees Bernstein, jün ei jaa efitufest juttu olla, leht ma müdi-jin ifititult Berliini koosolekul, millest jutt on, ning panin wõtteamalduste kufu tera-felt kählele. Mis ma ütlesin, seda wõi ka seltsimees Löbe tõendada (Löbe: hra Mart-nal on õigus!).

Dr. Bernstein: Nii siis on ka Ledebour üldstreigi wastu, mis mul wäga hui-mitam kuulda on.

Sopenhaagenis, 17. aug. 1923. J. S.

Siferiigist.

Sarjumaalt.

Rehepeks algamas.

Et paljudel põllumeestel ruffi seeme eesolevaks külviks püüdnud on seal, kus ruffis suurem loigata kõbas, rehed kinnitamas.

Kain kontroll-ühisus

ühendas oma koostööks ühikupäeval, 19. aug., kontroll-assistentide ametisise palgata.

Sabaohvit fild.

Kain asundusest kau maanteele viival teel olev, Kariste jõe, jõe on lagunemas. Asunduse juurest on kolm palgi otja kahe jala pikkusest murdunud. Pimekes käies, võib kergesti sissekukkuda. Ka talad ja kande-tastid on mädanenud. —ic—

Wabarnaid palju.

Motamarjastest oli maastikud teismiselt, mustikaid koguni vähe, kuid wabarnaid on õige rohkesti. Ka on loota, et põhja ja lõhmita jaak liigil hea tuleb. —ic—

Wirumaalt.

Ruffilõikus täies hoos.

Suuremalt osalt on ruffis raske vihma ja tormide järelisel niimõrd maha rõhutud ja mitmetpidi segamini astud, et wabarna loigata wõimata on, waid fild tuleb firdiga loigata, mis palju inimele töödudu tarvitab. Selle järelisel on lõikuse hinnad ka kõrgele tõusnud. Pääwas maastikule firdi 300 marka ja illespidamine. Lõikuse antakse 2 puuda ruffid wõimata lõikuse eest, paiguti veel rohkemgi. —x—

Turbalühisus ajumisel.

Rakvere walla Paatna küla talude perekonnadest on juba turbaravitajate ühikust ellu kutsuda ja kutsuda lähemas tulevikus turbaravitajate ühikust. Et „Wiru turbalühisus“ põhikiri juba paremalt registreeritud oli, siis wõeti see juba. Pääsel turbaravitajale, ja wõliti kolmelist-meline juhatus, kes asjale kohe käigu andis ja Wiru maakonna riigimaade ülema ees palwega esines, et nimetatud ühikule 15 tünni juurime turbaraba kiireks forras wälja määdetaks, misjagune palme ka kohe täitmist leidis.

Juhatusse liitmed on: esimees S. Kutti, kaerahoidja Lindermann ja kirjatoimetaja Grünfeldt.

Praegu on ühikuses 11 liiget, kes tenditud turbaraba eestfakt alusturba jaarutamineks kasutama hakkawad. —x—

Postkontor teieks kohas.

Remonteerimise pärast on Rakvere postkontor kõrwalolemasse hooivimajasse üleliidud. —x—

Dunu ja kurtisid wähe.

Dunu ja kurtisid ei ole jät aastal palju loota. Eimeisi oli juba illepea wähe ja neist-ki rabaas kuul veel palju maha, nii et ainult harwa mõni veel puus leidub.

Kurtide kaswu takistab liig wihm ja õhikmad, mille tõttu nende hinnad ka õige kõrgel püüwad. —x—

Rakvere augusti laata peetakse 30. ja 31. augustil. —x—

Päänemaalt.

Sulvitushoos looppemas.

Sulvitushoos algas juba juba lõpule jõudma. Paljud perekonnad, kus kooliealistes lastes on, sõidawad minema, Jalutajate arv suurel Promenaadil kaheks päew-päewalt. Teiste aastatega võrreldes oli tänawu ka palju wähem sulvitajaid Saapjalus — umbes 1200 hinge ümber. Põhijüks arwatakse kallid korteri hindasid.

Möödunud talwel oli kinnawallitajale Mooskalt Eesti laadnomaist järeleparandamine tehtud, kas rikkad wenelelad ei wõiks Saapjalu hirmutama tulla. Asi oli omal ajal kinnawallitajaks arutusel, kus otustati wenelelastele hirmutama tuleksid lubada. Majaomanikud seha kuuldes, tõstsid kohe korterite hindasid, mille tõttu aga mitmed majad lihtsaks jäid. Kõrgete korteri hindade pärast lihtsaks paljud edasi Kurejaarde, kus, nagu kuulda, odawamad elu wõimalused olewat. S.

Tartvitajate ühisus „Ekonoomia“.

Saapjalu ärilistest külastest on tähelepanemise wäärt tartvitajate ühikuse „Ekonoomia“ tegewus. Tähendatud ühikust wõib küll üheks juuremaks ja elujõulisemaks ühikusteks ajutiseks Saapjalus pidada. Käesolewa aasta kewadel kinnitas peafosolek „Ekonoomia“ selleaastase eelarwe 6 miljoni markalise läbimõõti peale, kuid juba nüüd augustikuuks on 6 miljoni marka läbi kaudeldud ja umbes 5 kuni aega on veel ees. Kui jamael kombel edasi läheb, tõuseb aastane läbimõõk üle 10 miljoni. Tarnast edulast tegewust tähele panmes, otustas „Ekonoomia“ juhatus oma koostööks 23. augustil ärilistele igatihele ühe kuupalgaga juurust kogu anda senini tehtud töö eest. Ühikuse ärilise tegewuse laiendamise takistuseks on ainult ruumide kitsus.

Oma maja ehitamiseks on ühikustel küll ajutatud liikumata wõimaduse mureteemise kapitaal, kuid maja ehitamiseks jellest veel ei jattu. Wähemas tulevikus loodab aga ühikust oma maja ehitama hakata. S.

Elumajade ehitamiseks

on tänawu Saapjalus täies hoos. Ehitatjate liipela wimusega, kes omal jõul, kes riikilise laenu abil. Nii juurt elumajade ehituste hulka pole Saapjalus enam ammuugi nähtud, kui tänawu. S.

Järwamaalt.

Mäo wallamaja ületoomine.

Mäo wald on paigutatud kahelepoole Paima linna, nii et ühel osal walla rahwal tuleb enne 8 km. Waide sõita ja siit teist nii palju wallamaja juure. Loomulik, et jorname wallamaja paigutus osale walla rahwale asjade diendamise juures wäga tülikas ja aegaraski on; sellepärast kawatseti kauemat aega wallamaja ületoomise küsimust järelekaalumisele wõtta.

18. aug. oli nimetatud küsimus wallanõukogu arutusele ja otustati wallamaja Waide linna üle paigutada, kui wastawad ruumid leitakse, mis aga Waides korterite puudusel küsitaw on. Wiimase juhutamisel algab wald ise omale uut wallamaja tulewal aastal ehitama. n.

Sargwerc kooli uueks juhatajaks

waliti wiimase wallanõukogu koostööks Jaan Adamson. Koolijuhataja ja ühe koolitõpetaja kohe peale kandideerijid 6 üht. Peab tähendama, et wallal senini Sargwerc koolijuhatajate walituga enne ei ole olnud, waid idla on juhtunud eelkohajad üht, kes oma ameti kõrgusel pole jäänud ja ainult lihtsast aega on koha peal püsinud. —n.

Wiljandimaalt.

Karja kontrollühikuste tööde laienemas.

Wiljandimaal on käinud liigil ja tänawu mitu karja kontrollühikust juure alustatud. Praegu töötab kümme ühikust. Ühikustel eht organisatsioonil on umbes 7 uut kontrollühikust. Ühikohajärele on töötamas: Wilkswere I, Wilkswere II, Wõhma, Suure-Jaani, Põltsamaa, Puiatu, Kaarli, Mõu, Wilkswere ja Tartu-Posti kontrollühikust, ning organisatsioonil: Jmawere, Wilkswere ja Tartu-Posti kontrollühikust, Kõlga-Jaani ja S. Kõpu kontrollühikust. Looa on, kui kurtisid hoosag jälle peale hakkab, et siis veel paljude uute kontrollühikuste alustamise küsimus päewakorrale tuleb. Suurt takistust teeb kontrollühikust te wõrgu laienemisel assistentide puudus.

Esimese traktori Põltsamaa ümbruses

mureteemise hiljuti Põltsamaa ja Maastwerc ettewõttikmad põllumehed. Traktor on 6 talu peale ostetud. M.

Kartulid mädapõlised.

Tänawu leiwadel oli juba kartulitega wihmase aja tõttu mitmel pool suur arwad, niirelt et seeme maas ära wõdones. Nüüd on noorte kartulite juures ilmsiks tulnud, et nende hulgas ka juba palju mädanenud ja mädapõlised, ning uskitanuid ette tuleb.

Lihtse kasuaja tõttu jääb jaak mitugi wäljeks ja kui mädanema ka veel lähewad, siis teeb jee kartulijaagi loolu õige kurblikus. S—L.

Pärnumaalt.

Mwatatse postiaagentuur ja telefoni awalik kõnepunkt.

Muia postkontori juhataja ja posti peawalitajase ettepanekul harutas Põlts wallanõukogu postiaagentuuri ja awaliku telefoni kõnepunkti awamise küsimust. Wõlema awamine tunniskati tarwiliks. Ühtlasi otustati ka postkastid illesseadida Põlts külaste ja Põlts mõisa. li—

Kiri Pärnust.

Kes kaebab ja nurjeb rohkem ja jagadamini ilmade üle, kui põllumees? Millal on tema dieti rahul? Kord on liiga külm, kord liiga soe; kord on liiga kuum, kord liiga määg. Seepärast nagu ei taheta tema kaebamist juuremaks ühtegi hoolida, kui ka jee kaebamine põhjendatud on, jee et teegi oma tööga, kogu oma elu ja oluga nii wäga looduse wõimeb ära ei ripu, kui just põllumees. Käesolewal aastal tunnistawad aga kõik: „mis liig on liig!“ Nädalate kampa walab aladpimata wihma maha, ilmes harwa on wäheke-wahel mõni selgem päew. Karjamaadel läigib wesi, heinamaad upimad weemoogudes.

Muia liht, mis kulus oma heina poolest jääb suurelt osalt tegemata. Wetti nii palju, et ei pääse liigi. Mis tehtud on, jee jee laadudes. Mis kätte jääb, on otjani kaebamiste hinna eest ostetud. Mistiksein mädaneb põldudel. Lina jääb kängu. kartulid seiharwad wee all, wili ei koha küpse. Lõpupoolest, niijugust juure ei ole kuu enam olnud!

Sügis hakkab kätte jõudma, ja weel ei ole niigi palju päiksepaistet olnud, et oleks kord läbi ja läbi joojaks käinud. Ja nõnda mine külmale talwele wästu. Mis siis põllumees peab üttema, keda peale ilmal nimetatud raskuste weel iijugused hädad on tabanud. Oma panid tõugud nahka. Kappad joid maastibud ära. Kaalidat lätjib jedaama teed. Unapnuud näitawad lihtje offi. Titerberid on teentest rikutud. Sõstrad kuitawad ära. Ja ploomipuu, kannaawad ploomide asemel kuuu. Teie ei usu! Tulege ja waadake. Uus jee on ilmunud, mis ploomid ära rikub, nõnda et nad ploomide asemel poartitollj piffu-jaid, jeeit lihtje lestadid kannaawad. Nõnda on lood!

Itks asi on jelle kõige juures hea: põllumees on harjunud tööd tegema ja wõitlema ka siis, kui mõni asi äpardab. Kui ka meel pahajeks läheb, julgust ta ei koota. Ilmes jelle oma wiajause tõttu on ta siiski piijama jäänud ja raskes wõitluses wõidu kätte saanud. Kõrgel kaeti ei ole ta ilal olijunud. Sellepärast jattab ta ka nüüd oma tööd. Ja, mis lootust aratam on, itka uned ettewõtted leiawad oma teostamist. Nii kuuu kui jee wõim meie põllumehe rinnas püüib, ei ole kartwis tulewiku eest karta.

Mwatatse teateid trakterimajhu alla kuuu-wate äride üle.

Maakonnawalitus on ringkirjaga walitajate poole pööranud, kus palutakse teateid jatta walla piirides asuwate äride üle, mis trakterimajhu alla kuuu-wad. Ühtlasi palutakse ka teateid foguda tulewal aastal awatawate jamauguste äride üle. Nõutud teated on tarwilikud trakterimajhu findafemääramiseks. li—

Mõhke põllurammu tarvitamine.

Et ruffi kühwiga warajasemad põllumeheid algust on teinud, kuuu suurem osa jeda lähemast päewil teeb, siis on ka linnateedel rohkelt põllurammu koormad näha, mis maa poole weerewad. li—

Tajuta postiwedu postijaamade peale paudub.

Makswa korra järele on õigus kasuta postiwedu postijaamade peale panna. — Postkontorite ja postiaagentuuride wahel Pärnumaal on jeda korraldust laiendatud kolme postijaama peale, kuuu neli postijaama posti wewad tajuta eest ja kaks on oma asufoha tõttu jellest kohustusest wabanenud. Nii weaks tajuta posti: Päälaste postijaam — kolm korda nädalas Pärnu Jakob postkontori ja Kaalaste postiaagentuuri wahel.

Põima postijaam — kolm korda nädalas Pärnu Jakob postkontori, Wee wallamaja ja Kõonga postiaagentuuri wahel. Selle postijaam Kõngu ja Selle postkontori wahel kuni 1. jaan. 1924.

Seega on mitne walla talupidajad hwanenud kiitawalt postiwedu kohustusest, mis fidebal tööajal ijeärans raske oli. li—

Rehepeksuga algust tehtud.

Paljud põllumehed on küstsi rehepeksuga algust teinud. Nufis on küll alles toores, kuid pole aega jelle lasta põllul kuuwada, jee seemendamise aeg on kaks ja wana seeme puudub.

Muret teeb ka jee, et paljudel kespõlud wee all on, mis keshariniist kui ka seemendamist takistab. Kardetakse, et mõnel madalamaa mehel ruffis kuuuwi iitks kuuwamata jääb. j—t.

Koolitõpetaja walimine.

Tahkuranna walla nõukogu wiimasele koostööks oli jama walla 6-klassilise algkoolile ühe koolitõpetaja walimine; illesannud oli kolm kandidaati. Kõlteenamusega waliti Johan Sjöberg, kes ka ennem koolitõpetaja on olnud. Sapiens.

Millal asi korda jääb?

Kallitu ja Kirsi mulitjatest läbiwõolawal ajal Pärnus, misjagune linnajagu eelmisel aastal Pääma walla alt linna külge liideti, puudub mõlemates kottades liid. Et tähendatud teed aga linnast maa ja maal linna sõiduks palju tarwitatakse, siis annab iildade puudus enmast fidebal tunda. Tee tarvitajatel tuleb mitmeuwestaliti ringi liid teha, enne kui eesmärgile jõutakse. Jala-küjad on mõned lauatitid illekäimiseks linna pildunud, mis aga wee tänujaga kohe faowad. Puuduste kõrwaldamist on mitmel korral nõutud, kuid linnawalitus heitab wähtawasti asja peale käega. Sapiens.

Pärnu kinod.

Pärnu kinod on mõlemad põhjaliku remondi tagajärjel iisna nägusaks muutunud. Ka filmide walitu peale on kinoomaastid wiimasele ajal rohkem rohkem panema hakanud, kuuu senini nad küll kuuu alawäärustistest olid, nii et juurem osa publikumit tõhise pahameelega kinost emale hoidis. Pindlawaasti kawatsewat kinoteater „Sdeali“ peremees tahwaks ka näitelawa filmide korral awada. Sapiens.

Karistused Pärnu piirwalwe ülema poolt.

Augustikuus on Pärnu piirwalwe ülema poolt jargniid istid karistatud: Orajõe wallas 1) Woldemar Mark, 500 margaga eht ühe kuu wangistusega, 2) Eliab:th Mark, 500 margaga eht ühe kuu wangistusega ja 3) Wähe Närepe 500 margaga eht ühe kuu wangistusega. Põif ilma loata illepiiri kättimaal kühnise pärast. Kättiriigi koda-nik Jaan Adamson Sprogis 2000 margaga eht 4 kuu wangistusega, ilma loata elamise pärast. Sapiens.

Tartumaalt.

Omnibussi ühendus Puka ja Otepää wahel on wiimasele ajal õige korraldamas seisufo-ras, mis reisiolate kessel tõstis pahameelt jümitab.

Kõnelenata juba pöritustest ja raputus-test, mis Pühajärwe ümbrise maastikust tingitud ja jeeaga ka andeksantawad, jaa-wad reisiolate ka palju antojahi turjudest kanna-tada. Nii juhtus Otepää näitise puhul, et puupesti kühkistatud halli omnibussi juhtis kühkist jooanud iif, mille tagajärjel ka jagadid kraawitõimisi ja kuuuajalisi seiatuid ette tuli. Reisiolate, nende jeeas ka rohkelt wõisteralwaid, joid rasked hoowe. Omneks jöuti jeeford küll õigeks ajaks jaa-ma, kuid jee ei ole aga findlustuseks, et tulewikus halwemini ei juhtu. —t—

Ehitustööd Otepää alewis.

Kuuu jöajaal uute majade ehitamine ja wanade parandamine pea igalpool jeeis, on käinud kui ka käesolewal aastal meie kodu-maa linnades ja alewites juuremad remon-did ette wõetud.

Rohkesti on ka Otepää alewis remonte ette wõetud, ijeärans just käesolewal aastal. Parandatakse peaaesjalitult elumajade katusi ja koralitisi hooneid, kuuu ka mõne uue maja ehitamine praegu poole peal jeeis.

Uute elumajade ehitamise puhul tuleb küll soowi awaldada, et ehitamisel juure-mat tähelepanu pöörataks ijeärans mulitjate laiuse ja alewi maistheriffama plaani peale, jee praegu on pea kõik alewi mulit-jad, peale turuplatti, niimõrd fittad, et wõimata on kõnniteedel liistuda, mille aje-mel tuleb hobusteed tarvitada. Suwel wõib küll jalafaija hobusteedega leppida, kuid talwel juurte lühajade järele on enefele raske ettefjutada liistumise wõima-lust jamaastel teedel. —t—

Majandusline elu.

Walga põllumajanduse ja tööstuse näitus

25., 26. ja 27. augustil.

Viimne põllumajandusline ja tööstuse näitus oli Walgas 1912. a. Wahepeal puudus võimalus näituste korraldamiseks.

Käesolewa aasta algul wõttis Walga põllumeeste selts mõtte üles kinnawu Walgas näitust toime panna. See on esimene näitus Eesti wabariigi päewil Walgas.

Maal kui ka linna, ühiskond ja ühiskond isikud tõmbasid kaasa ja selle wili on — kolmepäewane näitus Walga lätis seltsi aias. Näitus pabub enam-wähem ülewaa- liffu pilti Walgamaa põllumajanduse ja tööstuse alalt.

Siin awaneb võimalus näidata ja näha fihitindla ning wäsimata tõe paremaid ta- gajärgi, awaneb võimalus õppida nähtule farnast looma, et rahwa majandusliffu jõe- kuffi tõsta, mis waimliffe edenemise pare- mats pandiks on. Keda huvitab meie põl- lumajanduse ja tööstuse edenemine, see ärgu puudugu näitusele.

Wäljapanekuid on kõigis näituse oja- fondades kaunis rohkesti, kuid esimejale ko- hale jääb siiski tõiari. Siin esinewad peaaesjalikult Ungleri ja Hollandi-Prüsi farjakogud, kuna ühiskond loomi wähe on. Kõik wäljapanud farjad on enamasti täie- liffude andmetega piimaanni ja põlwene- mife kohta warustatud.

Huwitawaks töötab ka kodukäsitöö oja- fond faada.

Teoreetiliffi õpetusi oleme koolist, kufus- telt ja kirjandusest ammutanud, näitusele näeme teoreetiliffe õpetuste praktiliffi taga- järgi, mida waadata maksab.

Seepärast — kõik näitusele!

Näituse-eeine meeleolu.

Üle pikema aja peetakse Walgas jälle põllumajandusliffi näitust, sest wiimaseft näituseft on juba enam kui kümme aastat mööda; sellepärast on siis ka rahwa seas teatud elewust näituse puhul märgata. Sgal pool külades, isegi kõrwalisemates nurga- des, peetakse nõu, kuidas näitusele pääseda ja kuidas seal wäljapanekuid hinnata. Näitusele pääsemine ongi nüüd õige hõlp- faks saanud, sest hiljuti hakkas Walga ja Wiljandi wahel korralif autoomnibusfi lii- kumine peale, milledega just Walgamaa kõrwalisematest nurgadest, nagu Helmeft, Laageperast ja mujalt hõlbus on näitusele pääseda. Kuuldawasti pannakse näituse ajaks ka raudteedel kfarangid kaima ja kõik kasutada olewad autod pannakse maan- teedel liikuma, nii wõib siis igalüks hõlp- faks näitusele pääseda.

Näitus ise töötab mitmes ojaonnas õi- ge huwitawaks kujuneda: nii on loomade ojaonnas õige arwurikas, niifama on ka ho- buselid kaunis palju üles antud. Õige roh- kesti on ka wäljapanekuid tööstuse ja käsi- töö alal. Kõik ootawad ainult, et taeawataat ilu- ka näituse ilma annaks, mis ka omalt poolt võimaldaks näitusele pääsemist. Loo- dame ka sellesti kuhes head kordaminefut.

M. R.

Liikite wanawara.

Kuidas mõisnikud ennelwanasti Siiumaal äri tegid.

Teatavasti on wanal ajal Siiumaa tannal rohkesti laewu hukkunud, ja mitte üksnes kufikula Siferi Ungri ajal, waid ka pärastipoolle. Meist laewadõnnetusel on kohalised mõisnikud, kui maaomanifud, igal ajal ostanud omale teatawal määral tulu muretseda. Tõmban siin mõne kriip- jufese niifugustest fiindmustest, millede koh- ta ainult ühiskond wanad inimesed weel mi- dagi on jatkanud meeles pidada.

„Ruffi-laew“.

Siiumaa põhjapoolsele rannale, Siir- muste alla, jooksnud kord ruffi-laadungiga laew finni. Mõis wõtnud wilja laewast wälja ja lastanud seda igas peres teatawa oja ära kufwatada. Kuin wili weetud mõisa. Wiljakufwatatajatele jäänud nii iitel- da pöranda piifkined.

„Seebilaew“.

Kafana sadama kohal wäljas olewale kufwale tulnud kord üks suur wäljamaa

Wirtsjärke sadamad.

Meie wähematest siifweeteest on ise- äranis juure tähtsuse omandanud lats, ni- melt: Emajõe-Beipsi ja Emajõe-Wirtsjärwe weeteed.

Esimene neist ühendab Tartut lau- ge Beipsi äärse rahwaga ja on oda- waks ning ainufekse weeteeks faubandus- liffe läbitaimise alal Wenemaa Piht- wa-Dudowa poolse oja. Selle juure tähtsuse tõttu on siis nimetatud weete- wõrdlemisi hästi korbaseatud, nii et seal lii- guwad peale jõeaurikute weel suuremad järweaurikud.

Emajõe-Wirtsjärwe weete- tähtsus seisab selles, et ühendada rahwari- kuffi ja jõulat Mulgimaad Tartuga ning elustada siifelaubifimist.

Viimane neist teest — Emajõe- Wirtsjärwe weete- ei ole oma juure tähtsuse tõttu, kahjuks, siiski weel mitte täieliku korbaseadumise ojaliffs mõinud faada. Sel weeteel wõiwad liikuda ainult niifugused laewad, mis istuwad 2—3-me- jala sügawuseft wees ja neebfi waewalt. Suhtuwad kufwad ajad, siis on wesi õhufe ja liikumine tufeb katkestada.

Korralif laewatee nõuab sadamafilbade ehitamist finna, kus neid tarwis, mis wõi- maldawad reijijatele korraliffu laewale- pääsemist ja mahatulufut.

Wirtsjärweel asuwad järgmised sadama- tesed wõi laewade peatuskohad: Õdesuu, Oiu, Tartwastu ja Suislepa, kus sadama- fillad täielikult puuduwad.

Õdesuu lastafse laew algufes was- tu kallast minna, siis natufse aja pärast pääseb reijija wiinfutatult maale. Korra- lif sadamafilb peaks siin olema.

Oiu peatab laew Tannafilma jõe- afuwa nahkfilja ääres. Kui hulk inimesi maha eht peale lähleb, siis wajub fiid ja rei- fijad peawad endi jalad märjaks tegema. Mõnikord pääseb suure waewlemisega ka kufwa jalaga. Peale selle on laewad oma fiidumishõõrdega fiila käsiuud maha weba- nud, mis praegu parandamata ja jellestõttu kardetaw noorte hobustega üle joita. Si- kumine on Oiu alati elaw. Siit lähleb läbi Wiljandi-Tartu maantee. Wiljan- disse 24 wersta. Wõififu pool küljes afub weel Oiu meierei ja õlleladu. Mõned ehi- tufed ja korralbustööd on siin tarwilikud.

Teised peatuskohad on Tartwastu ja Suislepa, jamanimeliste jõgede suus, kus ka sadamafilbade ehitamine ja muude kor- ralbustööde tegemine tarwilif.

Õige elawam läbitaimine on finini fiindunud Tartwastu ja Oiu peatuskothade faudu. Wiimane koft on ka faubawee punktiks Wiljandi, sest ta on kõige lähem.

Kartul tööstuse jõuallik.

Jirimaa on omal wäga wähe kufi- fiifi. Turbasfe on seal miljonid maetud, aga head kuffiteained turbast ei ole faadud. Niifama nagu meie, peab Jirimaa kufiifi, naftat ja petrooleumi wäljast siisse wedama. Selfamal ajal on Jirimaa niifama kui meie suur kartulikaswataja. „M. G. Comm.“ tunakse sellepärast kufimus efiile, kas ei oleks mõimalif Jirimaa piiritust, mis kartulifist tehtud, tööstuse jõuks tarwitama hakata. Et see kufimus ka meid wõib huwitada, jälgime

laew seebi, raswa- ja künnilaadungiga. Oja laewakoormast päästetud ära ja wee- tud mõisa. Lorm kõhtunud laewa. Rau- bafastid kinnud kaffi. Seep faanud mär- jaks. Ranna elanifud korjanud pärast mere äärest wäikfeid seebifilufefi.

„Salmaalaw“.

Wanal ajal tulnud Wähe-Ohami mefja alla, sõpu-õistmas, üks laew randa, mille koormaks muu seas olnud palju kuld asju: kuld-uurifid, kuld-fõrmuseid j. m. kallid asju. Peale selle olnud hulgakaua pafu- naid ning mitmesugust kraami, millele ei teatud nimegi anda, ja rohkesti punast, fi- nist ja musta kalewit, mida siis „kalma“s nimetatud. Kraupa on laewast päästetööde puhul merde heidetud, nii et teda ka ran- naelanifkude kätte fattenud. Pärast annud aga mõisnik kindla ja walju kufu, et keegi mitte midagi omale pidada ei koftiwat. Waidugi wõidud siis mitmed leitud asjad mõisa. Kuid mitte kõik. Znimesed matnud palju asju maa siisse. Üks mees matnud kaskitäre kuld-uurifid Wähe-Ohami mefja liiwa siisse ja poonud ise ennast peale selle üles. Waffkufufid, mis selle laewa sealt

neid mõttekufufid, mis Engliffe lehes awal- datud.

Piiritus, 95 fraadi fange, wõib wäga hästi nafta ja petrooleumi afet mootorite juures täita. Kufimuse raskus seifab ai- nult hinna.

Jirimaa faab afri pealt umbes 5½ ton- ni kartulid (natufse üle 900 puuda desi.) ja peab 580.000 afrit kartulid maas. Engli- smaa kufimine kartulifaaf afrit on 6½ ton- ni. Kui awata, et afri pealt 6 tonni kar- tulid faadakse, siis tuleks galloni (4,5 liitrit) piiritust 2 fiill. 3 penfi kufi 2 fiillingit 6 penfi maksma.

Alkohool peaks odawam tulema. See kufeb mõimalikult, kui kartulite kaskwatami- je eest rohken hoolifkeda, nii et kartulid roh- kem faab ja nad tärkliferiffamad on. Sak- jamaa on wäheha aja kui 20 aasta jooksul kartulifaafi ühe ja sama fuuruse maatiifi pealt 50 % wõrra fuurendanud. Engliffe leht arwab, et wõiks faada kartulid 12 ton- ni afrit, kui piüida. Mõned kartulid an- natwad 20 protfi. tärkliffi. Meist faaks ton- nist 27 galloni piiritust. On ka kartulid ol- nud, mis 27—28 % tärkliffi fiialdawat.

Nii kufimeb ülesanne lõpuks selleks, et teatud maatiifi peal rohken ja tärkliferif- kamaid kartulid kaskwatada. Siis wõiks Jirimaa omale tööstusmasinate kaimapane- mife jõndu faada.

Meil on niifamafugune ülesanne ees. Meie kartulifakswatus ja piiritustööstus on arenenud Wene turu nõuete järele. Meie oma maa kartwis on meil neid wabrifinid ülemäära. Kuigi praegu hulk neist seifab, ei ole ka teistel tarwilikult tööd, ja wäifsel mõõdul töötamine teeb aga faadufe kalliks.

Kui tahame, et wiinawabrifuid weel rohken ei pea seisma jääma, mis põlluma- japidamist märkfa segaks, siis on tungiw wõjabus denatureeritud piirituse tarwita- mist fuurendada. Siin tuleb ette kõige pealt hinnatiffilanus ja see on ühendufes kartuli- faagi ja tärkliferiffufega. 50 protfenti kar- tulid rohken faada ja tärkliferiffamad, wabrifud paremini organifcerida, kui see aitas, siis aitas. Waidu ei ole meie piiri- tufetööstusel ka praegufes fuurufes tufawi- kus tegemist näha.

Sindade kufumine Englismaal.

„Times Trade Suppl.“ ülewaa- de näitab, et puuwiilade hind augustifunus it- ka ja jälle tõusis. Liverpools maksis nael häid kufimisi Almeerika puuwiila 16. aug. 15.43 penfi. Põwad ja wõimad seal, kus puuwiila kaskwatataffe, peetakse hinna kufu põhjufeks.

Siidi hind on mitu kufud langenud ja augusti teisel nädalal jälle fammu alamale astunud.

Willade hind on augustifunus paigal pü- finud.

Rahad tõusid juulifunus lõpul, langefid siis tagasi ja on nüüd madalal püfinud.

Tee ja kofwi hind on augustifunus pai- gal seifunud.

Suhtru hind oli augustifunus esimesel poo- lel langenud.

Metallideft on featina kawa aega ühe- fõrgufes hinnas. Niffel langes juulifunus ja aug. esimesel poolle. Elawhõbe kais jeda- lama teed. Tsingi hind on augustifunus tõusma hakanud. Waff kufub langema. Te-

faadud, on hiljuti weel ühe taluehitufe pö- randa alt nähtawale tulnud. Wähe-Ohami kufikalt, Siirmuste poolt küljest on leitud wõthmerõngaid, millede pealt tuul liiwa ära tuiskas. Wõib olla, et wiimaks ka kuld- uurid ning fõrmustefastid weel päewawal- gele ilmunud.

Üheft laewast, mis Suurrahul finni ol- nud, toodud hulgakaua 4—5-puudaseid punasewaje plaatifid maale ja wiidud selle- kohase kufu peale mõisa, kus sel ajal keegi S. krahwi afemifuna tegufes. See oli juba uueamal ajal. S. annud neile, kes waske kohale webafid, kufuks märjitiäre heinu wõi õigi, kas plaadi wõi koorma eest ei tea ma iitelda. Waff faadetud taluel kahefordfe põhjaga faaniga Tallinna. Meed olnud S. le head rahateenimise päewad.

Ennemalt olla ka waske faadud. Mõni mees matnud teda fiia ja finna maha. Uga mine niifid tea, kufu nimeft?

Uuemal ajal, j. o. 19. aastafaja teisel poolle õstis krahw U. Stenberg hukkunud laewad, mida enam päästa ei faadud, faa- raha eest ära.

rase ja raua hind oli augustis piifaldajelt langenud.

Kufiifüte hind oli augustifunus teisel nä- dalal ka langenud.

Kulla ja hõbeda hind seifis augustifunus teisel nädalal 90 fiill. 3 penfi kullal ja wel- di üle 31 penfi hõbedal unt.

Toiduainete hinnad Engliffe turul.

Mõned päewad tagasi, mis ajast Eng- liffe lehed siin, seifid tähtsamate siifweete- wate toiduainete hinnad alles sadamatõliffi- te streigi mõju all, ofalt mõjus aga ka Jiri- raudteelaste streik. Jirist ei tulnud sealk- ha. Sellepärast tõusis Daani ja Rootfi sea- lihal hind. Wõi hind oli ka kõrgem fur mõnel ajal waremalt, niifama munadel. Suhtru hakkas hind jälle langema. Ühhe ei näita wiimafed hinnad loomuliffu seiju- korda, waid ebanormaalfeid olufid.

Enneolemata headuses hüglenilise watiga — paberossid „KARMEN“ 20 tk. — 10 mk. O. ü. „TUBAK“

Põllumajandus.

Wõhma ühiskufimatalitus.

Piimaühifufele Wõhmas pandi alus a. 1912. Tegewust algas ühifus 1913. a., kui ühifuse wabrifu hooned Wõhma raud- teejaama lähedufes walmis faid. Ehitus- tulud ja siifseade lats koofordfete hindade järele 32.000 rubla maksma.

Tegewus ja puhaskasu kaskwas iga meierei tegewufe aastaga. 1916. a. juhufis ühifusel fuurem õnnetus: hoone ülemine kord, kus teenijate eluforterid afufid, põles maha, kuna tuli ka wabrifu siifseadeft riif- kumata ei jätanud. Kuid waatamata segas- te aegade peale, ehitati ärapõlenud oja fa- mal aastal uuesti üles.

E. w. kufufufe ajal on piima-hulk ti- resti kuni ennefõjaagfete arwuden ja üle sellegi juba tõusnud. Käinud aastal ehi- tati meierei juure ka wiimase aja nõuetele wastawa siifseadega jahumest, mis kõige uuemate wäljamaalt tellitud mafinate abil piülfijahu walmistab. Westi ehitus lats maksma ligi 1 miljon marka.

Piitteeneks on olnud fuurelt ofalt tur- was, mida ühifus ise oma 33 r. wafamaa fuurufest rabaft lõifab.

Siifmete arw wõrdub praegu 150, kuna läbitõstatud piimahulk naelades järjekin- dalt tõuseb:

1919. a. —	1.612.579 naela.
1920. a. —	1.654.958 „
1921. a. —	2.095.917 „
1922. a. —	3.465.320 „

Käesolewal aastal tõuseb see arw üm- ruskonna farjapidamise parandamife tõttu weelgi, waatamata selle peale, et lähemas ümbrufes nii mitu uut piimakoda oma te- gewust on algaanud. W.

Karja kontroll-päew Tartus.

Põllutööstusministeeriumi algatufel peetaf- se Tartus näitufe ajal 3. sept. j. a. farja- kontrollpäew ära. Päewafortas on:

1) Farjakaswatufe eriteadlase agr. J. Saanhoidi kõne: „Majapidamifed, mis ko- hustatud on kontrollühifufes liifmeks ole- ma“;

2) Friififarja eriteadlase bet. J. Zim- mermanni kõne: „Meie fuurmajapidamiste ülesanded farjakaswatufe alal“;

3) Kontroll-inspektor A. Rosenfraniufe aruanne meie farja kontroll-asjandufe prae- guseft feifufortast;

4) Kontroll-inspektorite aruanded oma ringfondade kontroll-ühifufte feifufortast ja tulewifu wäljawaated:

a) 1. ringk. — Pärnu-Wiljandi maak. instr. J. Masfo.

b) 2. ringk. — Tartu-Wõrnu-Walga maak. instr. D. Kermas.

c) 3. ringk. — Wõhja-Eesti maak. instr. P. Lõnd.

5) Kontrollühifufte kiidu afutanife kufimus. E. p. feifjeltfi sekretääri agr. Si- merjoni ettefanne.

6) Põosolijate poolt ülestõstatud fiifi- mufed.

Põosolef on Tartu ametnikfude ühingu ruumides, Tõbe uul. nr. 16.

Põosolefu algus kell 11 hom.

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

Estonia teater
 Laupäeval, 25. augustil f. a.
 kell pool 8 õhtul.
„Meetud talu“
 A. Ritzbergi 4. vaat. komöödia
 —
 Pühapäeval, 26. augustil
 kell pool 8 õhtul
„Alida“
 O. Berdi ooper 7 pildis.

Draamateater
Wabahju-estenduse
 laulupeo plaadil
 Laupäeval, 25. aug. f. a.
„Kuningas Odipus“
 Alguis kell 9 õhtul.

Pühapäeval, 26. aug. f. a.
„Dhwer“
 Alguis kell 9 õhtul.
 Piletite hinnad 25—75 mt.
 25. ja 26. sept. kella 11—5 teat-
 rikasjas ja kella 6 peale laulu-
 peo-plaadi.
Tagasi jõudnud
 ja võtab endiselt vastu
dentist J. Gainer
 S. Raja uul. nr. 3.

Wannutatud advokaadi
abi
Ferdinand Wellner
 võtab vastu niisid
 Tallinnas, Jaani uul. 6 k. 1
 (Krebiti panga majas) kella
 9—10 ja 4—5. Tel. 91.

Wannutatud advokaat
Peeter Ruubel
 võtab vastu niisid: Tallinnas,
 Jaani uul. 6, krt. 1 (Krebiti
 panga majas), kella 10—11 ja
 5—6. Telefon 91.

Tagasi jõudnud
wannutat. advokaat
Peeter Reisik
 Jaani uul. nr. 9
 kōnet. t. 9—10 h. ja 3—5 p. l.

Õpetus algab
Wigala põllutöökoolis
 15. oktoobril f. a.

Õpilasteks võetakse vastu mõlemist soost iis-
 tuid, kes sündusliku algkooli lõpetanud ja 16 aast-
 tat vanad.
 Ülesandmisi võtab vastu ja täielikumaid tea-
 teid annab kooli juhataja, aadr. **Wigala**.
Wigala põllutöökooli juhataja.

Walter-Cloriosa
 4 kudumise masinat
 Lähemad tingimised saadaval Wangimajade
 Peawalitsuse kantseleis, Lai uul. nr. 48.

Spesialiseeritud
raamatupidaja
 mitmekülgse profiila ja loge-
 mustega kontori töödets otstib
 vastawat teentistust.
 Nõus väljaspoole Tallinnat eht
 maale. Palk. f. l. t. „Ab. 35“.

Kõige parem
weskikiwi
materjaal
W Posti. 5 Kesjaar

Automobilistid
 Annan tunde automobili
 tundmaõppimisele teoreetilistelt
 tul ka praktilistelt ja valmistan
 linnawälisuse eksamite wastu
 põhjalikult wõtan läbi auto-
 mobilide peal tarmitatavad
 elektrisaparadid, nagu: diina-
 mo, magneto, starter, altum-
 laator, automaatiilised woolu-
 lattedajad jne., millest õpilasi
 tutvustan „elleks“ wastawa elekt-
 riteooriaga. Eriti tähtsapanu
 juhul suuremate lufusautomo-
 bilide elektrisfeseadete peale.
 Soowijaid warustan eestikeel-
 sete õpeabinõudega, ülalnimet-
 atud aparadide joonistustega
 ja elektrisfeseadete skeemidega.
 Oiegenfoni uul. nr. 18, krt. 17.
 Kõnetunnid li. 9—11 homm.,
 ja 4—7 õhtul.

Keeni wallas
 võtab „Raja“ ja „Teataja“
 tellimisi wastu põllumees h-ri
 J. Mäe, Salla talus.

Kabala-Willeweres
 võtab
 „Raja“ ja „Teataja“
 tellimisi wastu põllumees h-ri
 Carl Lotz.

Ruitaafi wallas
 võtab „Raja“ ja „Teataja“
 tellimisi wastu h-ri J. Saul,
 Aluunõijas.

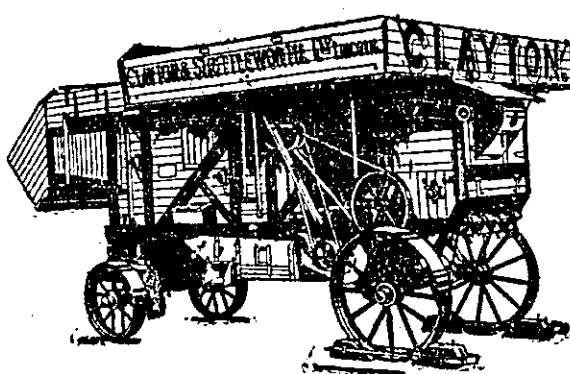
Wana Otepää wallas
 võtab „Raja“ ja „Teataja“
 tellimisi wastu peremees h-ri
 J. Wäärli.

Koolilastele!

Oma tööstuse:
Wantrimäärat,
Rõied,
Nõõrid,
Dhjad
ja masinarihmad
Ladus petrooleum ja masinaõli.

Kaubamaja
Jaan Maim
 A.-S.
 Tartu, Wabrika uul. 3, telefon 3-59.
 Kauplus Kaubahoois 21-a, tel. 4.71.

Kõigesuurema ja wanema Inglise
CLAYTON & SHUTTLEWORTH'i
 wabriku isegõitjad ja hobustega weetawad

rehepeksugarnituurid

on ilmakuulsuse wõitnud oma tehniliselt kõige täie-
 likuma konstruksiooni, tugowa ehituse, suure töö-
 wõimu ja erakorraliselt pika ea tõttu. Kõik Eesti-
 maale määratud garnituurid saawad eriti meie maa
 oludele wastawalt niiske ja märja wilja peksmiseks
 ehitatud, sellepärast ei tule ühtegi ummistust ette ja
 kõik terad, isegi kõige kõhmemad, saadakse kõige
 paremalt puhastatult ja sorteeritult kätte, mis tõttu
 CLAYTON'i garnituure meie maal kõige paremateks
 ja otstarbekohasemateks loetakse

CLAYTON'i vähemaid peksu-
 masinaid ehitatud töötamiseks trak-
 toritega ja naftamootoritega
 CLAYTON'i ristikehinaseemne
 peksumasinaid

CLAYTON'i kõige ökonoomilisemaid
lokomobile

ülekaumendatud ja küllastatud auruga, meie maa kütte-
 oludele wastawalt ehitatud igasuguse wäike- ja
 suurtööstuse jaoks, 4 kunni 1000 hobuse jõuni.

CLAYTON'i naftamootore
 SAEKAATREID igas suuruses
 FORDSON traktore 10/20 HP.
 OLIVER hobuseatru — kõigis
 suurustes
 Sõidu- ja weoautosid, auto-om-
 nibusse kõigis suurustes

soowitab omast ladust kõige soodsamate hindadega
 ja lahedate maksutingimistega

Hans Winnal,
 TALLINN, S. Tatari uulits nr. 1. Kõnetraadid:
 3-42 ja 3-72.

Poisikeste ülikonnad ja palitud
 tütarlaste kleidid ja palitud,
 mustad ja walged põlled
Laste konfektsioonäri
Wilh. Wagner,
 Walli uulits 2, Wiruwarawa juures.

REMEDIA
Hämatogen
 ja
Ferratol
 Wäga maitsewad ja mõjuwad jõu-
 ja toiterohud werewasuse, nõr-
 kuse, söögisu puuduse jne. korral;
 mõjuwad rahustawalt närwide
 peale, toetawad kaswu, jõudu ja
 paranemist. Ostmise juures nõuda
 „REMEDIA“ FERRATOOLI ja
 „REMEDIA“ HÄMATOGENI
 Kaubamärk „REMEDIA“ on igal
 pudelil peal.
Suure kuldaurahaga kroonitud

Laewaäri A.-S.
Hans Diedrich Schmidt
Pärnus.
 Järjekorraline reisijate- ja kaubaühendus
 Tallinnast:

STETTIINI:
aurik „THORSTEN“,
 kapten SIIMANN,
 Arasõit Tallinnast 1., 15 sept.
 kell 12 päewal.
 Arasõit Stettiinist 7., 21. sept.
 kell 1 päewal.

STOKHOLMI:
aurik „Kalewipoeg“,
 Kapten Tamm.
 Arasõit Tallinnast igal kesknädalal kl. 4 p. l.
 Stokholmist igal pühap, kell 11 e. l.

HELSINGISSE:
aurik „WASA“,
 kapten LOSSMANN,
 Arasõit Tallinnast igal teisipäewal ja reedel
 kell 3 p. l.
 Arasõit Helsingist igal esmaspäewal ja nelja-
 päewal kell 11 e. l.
 Sõiduplaani muutused võimalikud.

Ligemaid teateid annawad agendid:
 Mundt & Schütt, Stettin, Bollwerk 1,
 telegr. aadr.: „Skandia“, kõntr. 565 ja 576.
 A/B. Foerenade Spedition & Rederiagent.
 Stockholm Skeppbron 30,
 telegr. aadress: „Kustkanal“, kõnet. 44-50.
 Finland Spedition-Central A/B,
 Helsingfors, telegr. aadr.: „Speditcentral“,
 kõnetraat 12001/8.

Thomas Clayhills & Son,
 Tallinnas, Suur Brookusmägi 14.
 Telegr. aadress: „Clayhills“ Tallinn.
 Kõnetraat 1-18 ja 22-17.